

Konstytucja Królestwa Danii z 5 czerwca 1953 r. oraz Moja Konstytucja - komentarze do Konstytucji Królestwa Danii

O tłumaczeniu strona 2

Moja Konstytucja – komentarze
do Konstytucji Królestwa Danii strona 3

Zasady tłumaczenia strona 4

Konstytucja Królestwa Danii strona 6
(lewa kolumna)
Moja Konstytucja – komentarze
(prawa kolumna)

O tłumaczeniu

Projekt pracy nad nowym przekładem duńskiej Konstytucji powstał, gdy uczęszczałem na kurs Prawa konstytucyjnego na Uniwersytecie Warszawskim. Ponieważ równocześnie tłumaczyłem polską Konstytucję na język duński, starałem się zgromadzić odpowiednią literaturę i przekłady różnych traktatów i konstytucji w języku polskim i duńskim.

W trakcie pracy nad tłumaczeniem z uwagą zapoznałem się z przekładem duńskiej Konstytucji z 2002 r. dokonany przez profesora i sędziego polskiego Trybunału Konstytucyjnego Mariana Grzybowskiego¹. Wszystkim, którzy chcą się zapoznać z duńską Konstytucją z pełnym przekonaniem polecam książkę prof. Grzybowskiego, która zawiera także podstawowe informacje dotyczące systemu politycznego Danii. Dla mnie praca profesora Grzybowskiego jest szczególnie ważna, ponieważ stanowiła źródło inspiracji, nie tylko w stosunku do nowego przekładu, ale także do tłumaczenia polskiej Konstytucji na język duński.

Duńska Konstytucja jest mozaiką językową. Zainspirowana belgijską Konstytucją z 1830 r. wciąż zawiera wiele elementów z pierwszej duńskiej wersji Konstytucji z 1848 r., łącząc je z późniejszymi nowelizacjami z 1866, 1915, 1920, 1953 oraz ostatnią z 2009 r., (wprowadziła równouprawnienie kobiet i mężczyzn odnośnie prawa dziedziczenia tronu). Czytam zatem duńską Konstytucję nie tylko jako dokument o charakterze prawnym i politycznym, ale w równym stopniu traktuję tę lekturę jako podróż historyczną przez różnorodność językową i kulturową współczesnej Danii.

Wychodząc z takich założeń ośmieliłem się dokonać nowego, alternatywnego przekładu Konstytucji. Sądzę bowiem, że tłumaczenie prof. Grzybowskiego nadmiernie sugeruje się angielskim przekładem, który jest wyśmienitym dziełem, ale nie da się uniknąć umiędzynarodowienia niektórych terminów bądź korzystania z pojęć, które pochodzą z angielskiej nauki o państwie. Dlatego zapewne konieczne było korzystanie z adaptacji tekstu bądź stylistycznych dopasowań, które z mojego punktu widzenia nie są potrzebne przy tłumaczeniu bezpośrednio na język polski. Przyznaję, że i ja także czasami dałem się inspirować angielskiej wersji, ale starałem się, gdzie tylko to było możliwe, tłumaczyć bezpośrednio z języka duńskiego. Należy także nadmienić, że angielska wersja Konstytucji – wydana przez kancelarię Duńskiego Parlamentu – w założeniu interpretuje niektóre niejasności Konstytucji, co powoduje, że tłumaczenie to odbiega nieco od tekstu źródłowego.

Na koniec chciałbym wyrazić głębokie podziękowania dla Bogusławy Sochańskiej, tłumaczki dzieł Hansa Christiana Andersena, za konstruktywną krytykę mojej pracy. Bez Jej mistrzowskiej znajomości dziewiętnastowiecznego języka duńskiego wynik niniejszego przekładu miałby znacznie niższą jakość.

¹ Konstytucja Królestwa Danii. Tłumaczenie i wstęp Marian Grzybowski, Warszawa 2002.

Moja Konstytucja – komentarze do Konstytucji Królestwa Danii

Moja Konstytucja zawiera komentarze do Konstytucji Królestwa Danii, a celem jest stworzenie swego rodzaju przekładu Konstytucji z duńskiego na duński, łatwo dostępnej wersji przepisów, które ze względu na swój sędziwy wiek mogą być trudno przystępne nawet dla dobrze wykształconego Duńczyka. Moja Konstytucja została wypracowana przez Susannah Pedersen, wybitnego specjalistę od adaptacji tekstów do szczególnych grup odbiorców.

Moja Konstytucja została szeroko rozpowszechniona w Danii, zarówno wśród ludzi, którzy po prostu chcieliby rozumieć ustawę, która jest fundamentem Państwa, jak i wśród nauczycieli i pedagogów, którzy traktują Moją Konstytucję jako sposób zagłębienia się wraz z uczniami w tekst Konstytucji.

Dzieło to cieszy się ogólnym uznaniem w Danii i zostało kilkakrotnie opublikowane w formie książkowej. Obecnie Moją Konstytucję można czytać na oficjalnej stronie Duńskiego Parlamentu (www.folketinget.dk), gdzie występuje w różnych wersjach językowych.

Trzeba jednak podkreślić, że Moja Konstytucja nie przedstawia prawniczego wykładu przepisów Konstytucji. Dla użytkowników, którzy potrzebują fachowych przypisów polecam powszechnie uznaną w Danii interpretację ustaw, praca zbiorowa wydana przez wydawnictwo Karnov (www.thomson.dk).

Duńska wersja ma duńskich odbiorców jako grupę docelową, i aby przekład służył przystępnemu czytaniu interpretacji duńskiej Konstytucji, potrzebne było zaadaptowanie tekstu do polskich warunków. Tekst może zatem czasami różnić się radykalnie od duńskiego oryginału.

Jak czytać Moją Konstytucję?

Oryginalny tekst Konstytucji znajduje się zawsze po lewej stronie, a komentarze (Moja Konstytucja) po prawej. Tekst obu kolumn jest zintegrowany; należy najpierw przeczytać dany paragraf z lewej kolumny, a potem zagłębiać się w tekst po prawej stronie.

Można też czytać tylko prawą stronę; pewnie jest to łatwiejsze, a mimo wszystko i tak daje obraz systemu rządzenia Danii. Należy jednak zdawać sobie sprawę, że takie czytanie będzie bardziej ogólnikowe i nie odda pewnego obrazu sytuacji.

W celach edukacyjnych (na przykład w liceach) można korzystać z wybranych przez nauczyciela fragmentów Mojej Konstytucji, bez konieczności czytania samej Konstytucji. Celem takiego czytania może być np. porównanie elementów systemu rządzenia w Polsce z modelami innych państw.

Zasady tłumaczenia

Nie ma doskonałego tłumaczenia. Tłumaczenie jest wynikiem wyboru zasad. Różne grupy odbiorców z różnymi założeniami i potrzebami będą oceniać stosowanie tych zasad na różne sposoby. Nigdy nie uda się zadowolić wszystkich, a coś takiego nie było nawet moim zamiarem.

Zwykle tłumaczymy na podstawie naszych oczekiwań w stosunku do odbiorcy – w jaki sposób będzie on rozumiał przekładany tekst i czy będzie on dla niego jasny, biorąc pod uwagę jego doświadczenia kulturowe; często należy modyfikować tekst, żeby lepiej pasował do obrazu świata czytelnika, a czasami powstaje pytanie, czy należy tłumaczyć niejasności na język jasny, czy też nie. Nawet dokumenty prawnicze, które w zasadzie nie podlegają interpretacji przez tłumacza, będą często przedmiotem szeregu rozważań. W niniejszym tłumaczeniu w szczególności musiałem rozważyć następujące kwestie:

Czy instytucje należy tłumaczyć na:

- a. terminy o międzynarodowym zastosowaniu, które jednak niekoniecznie oddają szczególny charakter narodowy danej instytucji.
- b. narodowe instytucje znane z języka docelowego, biorąc jednak pod uwagę, że odbiorca może przypisywać instytucji właściwości, których w Danii brak.
- c. tłumaczenie dosłowne, może z dodaniem przypisu objaśniającego.
- d. termin narodowy – czyli brak tłumaczenia, jednak objaśniając znaczenie terminu.

Ostatni wymieniony sposób może okazać się szczególnie pomocny, jeżeli pracuje się z dokumentami, które trzeba tłumaczyć wielokrotnie na inny język i z powrotem. Nadaje się on także do oddania szczególnego narodowego charakteru terminu, tym bardziej, gdy odbiorca obeznany jest z tematyką.

Ze względu na historyczny charakter dokumentu w niniejszym przekładzie trzymałem się głównie dosłownego oddania tekstu bądź, jeżeli uznałem, że takie tłumaczenie może zburzyć znaczenie całości, podawałem dosłowne tłumaczenie w przypisie. Termin „folketing” – czyli duński Sejm - podawałem po duńsku, co jest ogólnie przyjętą praktyką w języku polskim odnośnie parlamentów innych krajów.

Co do duńskiego terminu „statsminister” miałem poważne wątpliwości, także biorąc pod uwagę, że duński odpowiednik kancelarii Prezesa Rady Ministrów podaje „Prime Minister” jako oficjalne tłumaczenie na język angielski. Własne tłumaczenie danej instytucji zwykle należy uszanować bezwzględnie, co spowodowałoby, że termin ten należałoby tłumaczyć jako „Premier”. Oficjalne duńskie tłumaczenie ma jednak – moim zdaniem – na celu podanie łatwej do zrozumienia międzynarodowej formy. Sądzę jednak, że nie trzeba koniecznie stosować się do tego w przekładzie, który kładzie nacisk na językowe i historyczne cechy dokumentu. Rozstrzygające dla wyboru terminu „minister stanu” było dla mnie to, że duński termin sam w sobie nie nawiązuje do szefa

Rządu jako przewodniczącego organu kolegialnego, pomimo że owszem ma taką funkcję.

W nielicznych przypadkach wybrałem tłumaczenie na nazwę instytucji znaną z języka docelowego, gdyż uznałem, że obszar odpowiedzialności, struktura i funkcja są do siebie tak zbliżone, że nie powinno to spowodować żadnych nieporozumień. Przykładowo tłumaczyłem termin „rigsretten” na „trybunał stanu” i vice versa.

Duńska Ustawa Zasadnicza trzymała się oryginalnej formy nadzwyczajnie ograniczonego stosowania wersalików. Podobne niestosowanie wersalików występuje także w Konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807) oraz Konstytucji Królestwa Polskiego (1815), co stanowiło dla mnie uzasadnienie utrzymania tej formy w tłumaczeniu duńskiej Ustawy Zasadniczej, podkreślając w ten sposób historyczny charakter dokumentu.

Duńska Ustawa Zasadnicza była przeważnie napisana stylem kancelaryjnym, właściwym dla czasu, w którym powstawał dany przepis i niektóre ze sformułowań są wręcz archaiczne i trudne do zrozumienia dla współczesnego Duńczyka. W ograniczonym zakresie starałem się dostosować pojedyncze fragmenty do odpowiedniego okresu, a jeżeli nie czułem się zdolny do oddania dokładnie tego okresu, to starałem się ogólnie nadawać tekstowi cechy lekko archaiczne.

W pewnym stopniu zachowałem szyk wersji oryginalnej, a o ile to było możliwe unikałem dzielenia bądź łączenia zdań, pomimo że tekst mógł brzmieć bardziej płynnie w języku docelowym. W imię lojalności wobec tekstu źródłowego sparafrazowałem tekst tylko w nielicznych przypadkach. Należy także brać pod uwagę, że szyk wersji oryginalnej także wskazuje na wagę, która przypisywana jest pojedynczym elementom, a zatem w kilku przypadkach uznałem za stosowne, by czytelnik sam interpretował tekst.

Michael Hardenfelt
Listopad 2010 r.

Rozdział I

§ 1

Niniejsza ustawa zasadnicza² obowiązuje we wszystkich częściach Królestwa Danii.

§2

Ustrojem rządu jest monarchia ograniczona. Władza królewska podlega dziedziczeniu przez mężczyzn i kobiety zgodnie z postanowieniami ustawy o sukcesji tronu z 27 marca 1953 r.

Rozdział 1.

Sposób rządzenia krajem.

Rozdział 1 zajmuje się głównie trójpodziałem władzy oraz tym, że Dania jest monarchią.

§ 1

Konstytucja obowiązuje w Danii, na Wyspach Owczych oraz w Grenlandii. Dla Wysp Owczych oraz Grenlandii ustawowo wprowadzono szczególne sposoby rządzenia autonomicznego. Dzięki temu obywatele Wysp Owczych i Grenlandii mają szerokie prawo do decydowania o własnych sprawach.

§2

Danią rządzi monarcha – tj. Król bądź Królowa. W chwili obecnej monarchą jest Królowa Małgorzata II. Objęła ona tron w 1972 r., kiedy zmarł jej ojciec, Król Fryderyk IX. Pomimo że w Danii rządzi królowa, nie posiada ona samodzielnej władzy. Krajem kieruje rząd, który został zatwierdzony przez Duński Parlament (Folketing). Władzę królewską mogą dziedziczyć zarówno mężczyźni jak i kobiety. Ustawa o sukcesji opisuje sposób dziedziczenia tytułu w momencie, kiedy król bądź królowa umiera albo rezygnuje z tronu. Ustawa pochodzi z 27 marca 1953 r. – kiedy to przyznano kobietom prawo dziedziczenia tronu, ale tylko w przypadku, gdy król nie posiadał męskiego potomka.

Ustawa o sukcesji tronu z 1953 r. ma taki sam status jak Konstytucja, ponieważ odnosi się do niej bezpośrednio w paragrafie 2. Zatem ustawę tę można zmienić tylko taką samą procedurą, która jest wymagana do zmiany samej Konstytucji.

W referendum z 7 lipca 2009 r. wprowadzono zmiany w Ustawie o Sukcesji Tronu. W nowym brzmieniu Ustawy pierwotne dziecko dziedziczy tron zawsze, niezależnie od tego czy to mężczyzna, czy kobieta.

² W Konstytucji stosuje się określenie „grundlov”, dosłownie „ustawa zasadnicza”. Określenie „forfatning” (konstytucja) jest raczej używane jako określenie międzynarodowe bądź doktrynalne.

§3

Władza ustawodawcza należy równocześnie do króla i folketingu³. Władza wykonawcza należy do króla. Władza sądownicza należy do sądów.

§3

Postanowienie to zajmuje się trójpodziałem władzy; dzielimy ją na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Władza została podzielona między różne organy, aby uniknąć zgromadzenia całej władzy w ręku jednego organu administracyjnego, co mogłoby doprowadzić do nadużyć.

Według Konstytucji prawo do tworzenia nowego prawa posiadają wspólnie Królowa i Parlament (Folketing). W rzeczywistości funkcjonuje to jednak trochę inaczej. W praktyce to Rząd oraz Parlament decydują, jak mają wyglądać ustawy. Królowa tylko je zatwierdza.

Ustawy w życie wprowadza Królowa, która posiada władzę wykonawczą. Oznacza to jednak zaledwie tyle, że mianuje ministrów i Rząd. W praktyce to ministrowie dbają o przestrzeganie prawa.

Królowa nie ma wpływu na to, kto ma zostać ministrem. Jest to decyzja Premiera (Minister Stanu). Królowa nie ma także wpływu na tworzenie rządu oraz na to, jakie partie wchodzi w jego skład. Mówi o tym §§12-15.

Władza sądownicza należy do sądów. Decydują one o tym, czy ktoś naruszył prawo, oraz czy należy mu się za to kara. Rozstrzygają też w sprawie konfliktów między obywatelami. Sądy rozstrzygają również, czy ministrowie i gminy naruszyli ustawy, oraz czy ustawy naruszyły Konstytucję.

Na przykład w 1999 r. Sąd Najwyższy postanowił, że tak zwana Ustawa Tvindowska naruszyła §3 Konstytucji. Postanowienie Ustawy Tvindowskiej, mówiące o tym, że szereg szkół pod szyldem Tvinda nie mogło już otrzymywać dotacji ze środków publicznych, stało się nieważne.

³ Lokalna nazwa Duńskiego Parlamentu.

§4

Kościół ewangelicko-luterański jest duńskim kościołem powszechnym⁴ i jako taki otrzymuje wsparcie od państwa.

Rozdział II

§5

Król nie może bez zgody folketingu sprawować funkcji władzy w innych krajach.

§6

Król winien należeć do kościoła ewangelicko-luterańskiego.

§7

Król osiąga pełnoletniość z ukończeniem lat 18. To samo odnosi się do następcy tronu.

§4

Duński Kościół Powszechny wyznaje wiarę chrześcijańską. Jest to Kościół Ewangelicko-Luterański. Oznacza to, że wiara oparta jest na Biblii i różnych kościelnych pismach wyznaniowych oraz na nauce niemieckiego teologa, Marcina Lutra, który stworzył podstawę do duńskiej reformacji w 1536 r. Kościół Powszechny należy zatem do kościołów protestanckich. Do chwili uchwalenia pierwszej Konstytucji w 1849 r. Kościół Powszechny był Kościołem Państwowym podporządkowanym królowi absolutnemu. W chwili obecnej Państwo musi wspierać Kościół Powszechny, m.in. środkami finansowymi. Państwo ma także możliwość wspierania innych związków wyznaniowych, ale nie ma takiego obowiązku.

Rozdział 2.

§5

Królowa nie może stać się władczynią innego kraju, zanim Duński Parlament nie wyrazi na to zgody.

§6

Królowa nie ma prawa sama decydować, jaką chce wyznawać wiarę. Musi należeć do Protestantckiego Kościoła Ewangelicko-Luterańskiego. Nie musi być jednak wpisana do Duńskiego Kościoła Powszechnego, lecz w praktyce zawsze tak było.

§7

Pełnoletność oznacza, że można decydować o własnym życiu i zawierać wiążące umowy, np. o zakupie czegoś. Artykuł ten mówi nam, że Król jest pełnoletni, kiedy ukończy 18 lat. To samo odnosi się do Następcy Tronu. Takie postanowienie może nam się wydawać dziś nieco dziwne, gdyż pełnoletność wraz z ukończeniem 18 lat zyskują wszyscy. Jednak nie było tak w 1953 r., kiedy to Konstytucja została zmieniona. Wówczas obywatele Danii osiągnęli pełnoletność dopiero z ukończeniem 21 lat.

⁴ Dosłownie: Kościół ludowy.

§8

Zanim król przystąpi do władzy winien w radzie państwa złożyć na piśmie solenne przyrzeczenie o nienaruszalnym przestrzeganiu ustawy zasadniczej. Akt zobowiązania sporządza się w dwóch równobrzmiących egzemplarzach, z których jeden jest przekazywany folketingowi na przechowanie w jego archiwum, a drugi winien być złożony w archiwum państwowym. Jeżeli wskutek nieobecności, czy też innych powodów, król nie może złożyć wspomnianego przyrzeczenia przy przekazaniu korony, do chwili złożenia go, władzę sprawuje rada państwa, chyba że ustawa stanowi inaczej. Jeżeli król jeszcze jako następca tronu złożył wspomniane przyrzeczenie, wtedy przystąpi do władzy niezwłocznie po przekazaniu korony.

§9

Postanowienia dotyczące sprawowania władzy w przypadku niepełnoletniości, choroby bądź nieobecności króla określa ustawa. W przypadku opróżnienia tronu i braku następcy, folketing wybiera króla i ustanawia przyszłą sukcesję.

§10

- Świadczenia państwa na rzecz króla za okres jego panowania ustala ustawa. W tejże ustala się także, jakie zamki i inne dobra należące do państwa mają być przekazane królowi do jego użytku.
- Świadczenia państwa na rzecz króla nie mogą być obciążone długami.

§8

Królowa musi przysiąc, że będzie przestrzegać Konstytucji. Taką obietnicę składa poprzez podpisanie oświadczenia podczas Rady Państwa (Rada Państwa jest oficjalną nazwą spotkań Królowej z Rządem). Oświadczenie trzeba zachować w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz jest przechowywany w archiwum Duńskiego Parlamentu, drugi natomiast w Archiwum Państwowym. Archiwum Państwowe jest to archiwum, gdzie przechowywane są wszystkie ważne dokumenty.

§9

Duński Parlament uchwalił ustawę dotyczącą rządzenia krajem w przypadku, gdy Królowa nie osiągnęła pełnoletności, została ubezwłasnowolniona bądź w przypadku jej nieobecności. W praktyce oznacza to, że Królowa posiada Zastępcę, który przejmuje obowiązki, kiedy Królowa choruje, jest w podróży służbowej albo na wakacjach. Jeżeli Zastępca Tronu jest pełnoletni, to obowiązki przejmuje automatycznie. Jeżeli Zastępca Tronu jest niepełnoletni (bądź nieobecny), Królowa mianuje regenta.

Dwaj synowie królowej, Następca Tronu Książę Fryderyk oraz Książę Joachim, są regularnie Zastępcami Królowej. Wcześniej Zastępcą była siostra Królowej, Księżniczka Benedykta. W przypadku, gdy nie ma uprawnionego pretendenta do tronu, Duński Parlament wybiera Króla i ustala przyszłe zasady dziedziczenia.

§10

- Duński Parlament decyduje, ile pieniędzy rocznie ma otrzymywać Król i Królowa. Pieniądze te nazywane są apanażami. Królowa dostaje 71,2 miliona Duńskich Koron rocznie, z tej kwoty 7,1 miliona przeznaczane jest dla Księcia Henrika (męża Królowej), a 1,1 miliona dla siostry Królowej, Księżniczki Benedykty (styczeń 2010 r.). Parlament decyduje także, jakie zamki i inne

§11

Członkom domu panującego ustawa może przyznać apanaże. Bez zgody folketingu apanaże te nie mogą być spożytkowane poza granicami królestwa.

Rozdział III

§ 12

Z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z niniejszej ustawy zasadniczej, król posiada najwyższą władzę nad wszelkimi sprawami królestwa i władzę tę sprawuje poprzez swoich ministrów.

§13

Król nie odpowiada za swoje poczynania; osoba jego jest święta i nietykalna. Za sprawowanie władzy odpowiadają ministrowie. Zakres ich odpowiedzialności określa ustawa.

dobra państwowe są do dyspozycji Królowej. Do „dóbr innych” zaliczamy np. jacht królewski, „Dannebrog”, z którego Królowa może korzystać. Jacht ten jest jednak własnością Państwa.

2. Apanaże nie mogą stanowić gwarancji spłaty pożyczek zaciągniętych przez Królową.

§11

Kilkoro członków rodziny królewskiej dostaje rocznie od Kasy Państwowej pewną kwotę pieniędzy. Następcą Tronu otrzymuje 17,6 miliona Duńskich Koron, z czego 1,8 miliona przeznaczane jest dla żony Następcy, Księżniczki Mary (styczeń 2010 r.).

Członkowie rodziny królewskiej nie mogą przeprowadzić się do innego kraju i tam korzystać z apanażów, chyba że otrzymali pozwolenie od Duńskiego Parlamentu.

Rozdział 3.

Rozdział 3 dotyczy Króla i ministrów. Ustala się, że władza Króla jest ograniczona. Krajem kieruje Rząd zaakceptowany przez Duński Parlament.

§ 12

Może się wydawać, że Królowa decyduje o wszystkim, ale w rzeczywistości jest inaczej, ponieważ Konstytucja znacznie ogranicza zakres kompetencji Królowej. Królowa sprawuje swoją władzę poprzez ministrów Rządu, gdyż nie ma władzy samodzielnej. Zostało to ustalone w § 13 i § 14.

§ 13

Królowa ma szczególny status prawny. Nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności. Musi oczywiście przestrzegać prawa, ale nie można jej oskarżyć bądź skazać przed sądem. Z drugiej strony nie ma władzy, bo to ministrowie są odpowiedzialni za poczynania Rządu. Odpowiedzialność ministrów została określona w specjalnej ustawie z 1964 r. o nazwie: Ustawa o Odpowiedzialności Ministrów.

§14

Król mianuje i dymisjonuje ministra stanu⁵ i pozostałych ministrów. On sam postanawia o ich liczbie i o podziale resortów między nich. Podpis króla pod postanowieniami odnoszącymi się do ustawodawstwa i sprawowania władzy nadaje im moc obowiązującą, kiedy towarzyszy mu podpis jednego bądź kilku ministrów. Każdy minister ponosi odpowiedzialność za podpisane postanowienia.

§15

1. Żaden minister nie może pełnić urzędu po wyrażeniu przez Folketing braku zaufania do niego.
2. W przypadku wyrażenia braku zaufania do niego przez folketing, minister stanu musi podać się do dymisji, chyba że zostaną zarządzone nowe wybory⁶ do folketingu. Rząd, po otrzymaniu wotum nieufności, albo po podaniu się do dymisji, pełni swoje obowiązki do chwili desygnowania nowego rządu. Pełniący obowiązki ministrów mogą w ramach urzędu czynić tylko to, co jest niezbędne dla niezakłóconego prowadzenia spraw.

§14

Konstytucja upoważnia Królową do mianowania Premiera i pozostałych ministrów. Królowa według Konstytucji może także postanowić, ilu ma być ministrów i co mają robić. W dodatku Królowa może ich zwolnić. Tak też było kiedyś, ale dziś funkcjonuje inaczej.

Królowa nie ma realnego wpływu na to, kto zostanie ministrem lub kto zostanie zwolniony. Królowa mianuje ministrów proponowanych przez Premiera. Kiedy trzeba mianować nowego Premiera, to ustępujący Premier i Królowa razem oceniają, który z polityków może zdobyć większość w Parlamencie, gdyż nowy Premier na pewno nie może mieć większości przeciwko sobie. Królowa mianuje wybraną osobę na Premiera.

Królowa podpisuje wszystkie ustawy i ważne postanowienia Rządu. Jednak ustawy i postanowienia zaczynają obowiązywać dopiero po podpisaniu ich przez jednego bądź kilku ministrów. Królowa nie ponosi odpowiedzialności za ustawy i postanowienia, które podpisuje. Odpowiedzialność za nie ponoszą ministrowie.

§15

1. Jeżeli większość w Duńskim Parlamencie nie ufa jednemu z ministrów, musi on zrezygnować. Po debacie w Parlamencie, parlamentarzyści głosują za przyjęciem albo odrzuceniem tak zwanego wotum nieufności.
2. Jeżeli Parlament wyrazi brak zaufania do Premiera, cały rząd musi złożyć dymisję bądź muszą zostać rozpisane nowe wybory. Dotychczasowy rząd funkcjonuje dopóki nie zostanie wybrany nowy Premier. W tym okresie ministrowie mogą zajmować się tylko bieżącymi sprawami potrzebnymi do funkcjonowania ministerstw oraz administracji publicznej, nic więcej.

⁵ Dosłowne tłumaczenie, inaczej: premier.

⁶ Inaczej: skrócenie kadencji.

§16

Ministrowie mogą być postawieni w stan oskarżenia za sprawowanie urzędu przez króla bądź folketing. W sprawach wytoczonych przeciw ministrom za sprawowanie urzędu orzeka Trybunał Stanu⁷.

§17

1. Ministrowie tworzą radę państwa, w której następca tronu zasiada po osiągnięciu pełnoletniości. Król przewodniczy radzie państwa z wyjątkiem przypadku wymienionego w §8 oraz przypadków, w których władza ustawodawcza na podstawie postanowień zawartych w §9 upoważniła radę państwa do sprawowania władzy.
2. Wszystkie ustawy i ważne działania rządu podlegają rozpatrzeniu przez radę państwa.

§16

Każdy minister jest odpowiedzialny za sposób zarządzania swoim ministerstwem. Jeżeli minister np. zaniedbuje swoje obowiązki albo jest podejrzany o dopuszczenie się czynu zabronionego, to Parlament może domagać się, żeby odpowiadał on przed specjalnym sądem, który nazywa się Trybunał Stanu. Trybunał Stanu opisany jest w §59 Konstytucji. Trybunał Stanu rozstrzyga czy Minister jest winny, czy niewinny. Konstytucja upoważnia również Królową do postawienia ministra przed Trybunałem Stanu. W rzeczywistości prawo do tego ma Rząd.

Od chwili powstania Trybunału Stanu w 1849 r. toczyło się przed nim pięć spraw, jednak skazanych zostało zaledwie dwóch ministrów. W 1910 r. – w związku z tak zwaną aferą Albertiego - były Minister Spraw Wewnętrznych, Sigurd Berg, został skazany na karę grzywny za zaniedbanie obowiązków nadzorczych związanych z Chłopską Kasą Oszczędnościową Selandii (den Sjællandske Bondestands Sparekasse). W 1995 r. były Minister Sprawiedliwości, Erik Ninn-Hansen, został skazany na 4 miesiące więzienia w zawieszeniu za niedopuszczenie tamilskich uchodźców, przebywających w Danii, do połączenia się ze swoimi rodzinami.

§17

1. W skład Rady Państwa wchodzi wszyscy ministrowie, Królowa, a także – po osiągnięciu pełnoletniości - Następca Tronu. Królowa przewodniczy zebraniom Rady Państwa. Jeżeli królowa jest nieobecna, np. z powodu podróży, to zebraniom przewodniczy jej zastępca, tak zwany regent. Przepisy te omówione są w §9.

2. Wszystkie ustawy i ważne decyzje rządu powinny zostać omówione w Radzie Państwa. W praktyce to jednak Rząd, a nie Rada Państwa, podejmuje decyzje.

⁷ Dosłownie: sąd królestwa.

§18

Jeżeli król nie może przewodniczyć radzie państwa może on powierzyć rozpatrzenie spraw radzie ministrów. Rada ministrów składa się ze wszystkich ministrów pod przewodnictwem ministra stanu. W radzie ministrów wotum każdego ministra podlega zaprotokołowaniu, a uchwały podejmuje się większością głosów. Minister stanu przedkłada królowi podpisany przez obecnych ministrów protokół rozpatrzonych spraw, a król postanawia czy natychmiast zatwierdzić zalecenia rady ministrów, czy sprawa winna być rozpatrzona przez radę państwa.

§19

1. W stosunkach międzynarodowych król działa w imieniu królestwa. Nie może jednak bez zgody folketingu podjąć żadnego działania, w następstwie którego obszar królestwa uległby powiększeniu bądź pomniejszeniu ani przyjąć zobowiązań, które wymagają współdziałania folketingu, czy też takich, które mogą mieć szczególną doniosłość. Bez zgody folketingu król nie może także wypowiedzieć porozumienia międzynarodowego zawartego za zgodą folketingu.

2. Z wyjątkiem obrony przed zbrojnym atakiem na królestwo bądź na duńskie siły zbrojne, król nie może bez zgody folketingu stosować militarnych środków przymusu przeciw żadnemu obcemu państwu. Poczynania podjęte przez króla w wyniku takiego postanowienia winny natychmiast zostać przedłożone do rozpatrzenia folketingowi. Jeżeli folketing nie obraduje, należy niezwłocznie zwołać posiedzenie.

3. Folketing wyłoni ze swego grona komitet do spraw stosunków międzynarodowych, z którym rząd zobowiązany jest prowadzić konsultacje przed podjęciem jakiejkolwiek decyzji o szczególnej doniosłości w sferze polityki zagranicznej. Szczegółowe zasady dotyczące komitetu do spraw stosunków międzynarodowych określa ustawa.

§18

Gdy Królowa nie może być obecna na zebraniu Rady Państwa, to może nakazać, aby obradowano bez jej udziału. Takie zebranie nazwano Rada Ministrów, gdyż w jej skład wchodzi wszyscy ministrowie. Zebraniu przewodniczy Premier. Królowa może potem podpisać postanowienia Rady Ministrów. Przepis ten nie ma już większego praktycznego znaczenia, gdyż żaden monarcha od 1869 r. nie korzystał z możliwości zwołania Rady Ministrów. Raz na tydzień Rząd zbiera się jednak na zebraniu ministrów. Mają one duże znaczenie, chociaż nie zostały wymienione w Konstytucji.

§19

Królowa sprawuje swoją władzę za pośrednictwem ministrów. Nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za poczynania Rządu (§12, §13 i §14), dlatego poprzez słowo „Król” należy rozumieć „Rząd”.

1. Duński Parlament wyznacza ogólny kierunek polityki zagranicznej Danii. Przeważająca większość postanowień dotyczących polityki zagranicznej i umów z innymi państwami musi być uchwalona przez Parlament. W przypadku umów międzynarodowych Rząd nie może decydować samodzielnie. Dotyczy to umów z innymi państwami o współpracy, jak na przykład w ramach NATO i UE.

2. Rząd nie może też nagle zdecydować, że Dania ma zaatakować inny kraj. Parlament musi zostać zapytany o zgodę. Istnieje jednak wyjątek, Rząd może korzystać z Duńskich Sił Zbrojnych w celach samoobrony, jeżeli Dania została zaatakowana przez inny kraj. Niemniej jednak należy natychmiast przedstawić sytuację Parlamentowi. Jeżeli w Parlamencie nie ma posiedzeń, bo na przykład parlamentarzyści są na wakacjach, należy natychmiast zwołać takie posiedzenie.

3. Duński Parlament musi powołać komisję, z którą Rząd jest zobowiązany przedyskutować wszystkie poważniejsze postanowienia w zakresie polityki

§20

1. Kompetencje przysługujące władzom królestwa na podstawie niniejszej ustawy zasadniczej mogą na mocy ustawy i w bliżej określonym zakresie zostać przekazane organom międzynarodowym założonym w drodze wzajemnego porozumienia z innymi państwami w celu popierania międzynarodowego porządku prawnego oraz współpracy.

2. Dla przyjęcia projektu ustawy dotyczącej powyższego, wymaga się większości pięciu szóstych członków folketingu. W przypadku nieosiągnięcia takiej większości, a jedynie większości potrzebnej dla uchwalenia zwykłych projektów ustaw, oraz w przypadku podtrzymania przez rząd przedstawionego projektu, projekt zostanie przedłożony do przyjęcia bądź odrzucenia wyborcom zgodnie z postanowieniami dotyczącymi referendum w §42.

zagranicznej przed ich ostatecznym uchwaleniem. Członkowie tej komisji nie mogą mówić publicznie o przebiegu zebrań komisji.

§20

1. Dania współpracuje z innymi krajami i organizacjami, jak na przykład UE. Czasami organizacje międzynarodowe podejmują decyzje, które muszą być przestrzegane przez wszystkich obywateli krajów członkowskich. Pozwala na to §20 Konstytucji. Nazywa się to „przekazaniem kompetencji”. Istnieje jednak szereg warunków, które muszą zostać spełnione. Przede wszystkim musi zostać uchwalona ustawa określająca, jakie kompetencje Dania przekazuje.

2. Nie wystarczy jednak, że Duński Parlament uchwala taką ustawę większością głosów. Przynajmniej 150 z 179 członków Duńskiego Parlamentu musi głosować za projektem ustawy. Odpowiada to pięciu szóstym członków Parlamentu. Zwykle, żeby uchwalić projekt ustawy, wystarczy więcej głosów „za” niż „przeciw”, lecz w przypadku projektu przekazania kompetencji, jeżeli mniej niż pięć szóstych członków Parlamentu głosuje za projektem, należy przeprowadzić referendum. Przepisy dotyczące referendum znajdują się w §42.

Zanim Dania przystąpiła do UE (wówczas Wspólnoty Europejskiej) trzeba było przeprowadzić referendum zgodnie z §20, pomimo że w Parlamencie znaczna większość, mianowicie 141 członków, była za wejściem do UE, a przeciw tylko 34. Referendum zostało przeprowadzone 2 października 1972 r. Od tej chwili przeprowadzono kilka referendum dotyczących zmiany traktatów UE na podstawie przepisów §20. Ustawa na podstawie §20 nie obowiązuje zawsze. Jeżeli większość Duńskiego Parlamentu będzie chciała, można wypowiedzieć traktat, uchwalony na podstawie §20. Zatem większość w Parlamencie może zdecydować o wystąpieniu Danii z UE.

§21

Król może przedkładać folketingowi projekty ustaw i innych postanowień.

§22

Projekt ustawy uchwalony przez folketing nabiera mocy ustawy po zatwierdzeniu przez króla w terminie nie późniejszym niż 30 dni po ostatecznym uchwaleniu. Król zarządza promulgację ustawy i strzeże jej wykonania.

§23

W razie nagłej potrzeby o szczególnym znaczeniu, kiedy folketing nie może się zebrać, król może wydawać ustawy tymczasowe, które jednak nie mogą być sprzeczne z ustawą zasadniczą i zawsze muszą być przedkładane folketingowi do uchwalenia bądź odrzucenia niezwłocznie po jego zebraniu się.

§21

Rząd może zaproponować nowe ustawy i postanowienia, które Duński Parlament musi rozważyć. W rzeczywistości wszyscy członkowie Duńskiego Parlamentu mogą proponować wprowadzenie ustaw i innych decyzji. Nazwano je projektami indywidualnymi i wymieniono w §41, ust. 1. W praktyce zdarza się to rzadko. Przeważająca ilość projektów pochodzi od Rządu i prawie wszystkie te projekty, które zostają uchwalone są projektami rządowymi. Ma to związek z tym, że Rząd zwykle w Parlamencie ma poparcie większości. Rząd może także uzyskiwać pomoc od różnych ministerstw, w których eksperci mogą opracowywać każdy projekt.

§22

Królowa potwierdza ustawę, składając na niej swój podpis. Oznacza to, że ustawa wchodzi w życie dopiero po podpisaniu przez Królową. Od 1865 r. monarcha nie odmówił podpisania projektu ustawy. Dziś interpretujemy Konstytucję tak, że monarcha nie może odmówić jego podpisania. Także Rząd musi podpisać projekt ustawy. Podpis składa minister, który jest odpowiedzialny za dziedzinę, której dotyczy ustawa. Projekt ustawy nie będzie ustawą, jeżeli Rząd z jakiegokolwiek przyczyny odmówi podpisania, bądź jeżeli projekt ustawy nie zostanie podpisany w ciągu 30 dni.

Ustawy należy opublikować, zanim zaczną obowiązywać obywateli. Są opublikowane na www.lovtidende.dk

§23

Artykuł ten dotyczy ustaw tymczasowych. Jeżeli Duński Parlament nie może się zebrać, wtedy Rząd na własną rękę może wydać ustawę tymczasową. Ustawa ta nie może być sprzeczna z Konstytucją i trzeba ją przedłożyć Parlamentowi jak najszybciej, gdy tylko się on znów zbierze. Wtedy większość może potwierdzić ustawę albo ją odrzucić.

Z tego prawa można korzystać tylko w sytuacjach wyjątkowych i tylko wtedy, kiedy Parlament nie może się zebrać, np. w czasie wojny bądź klęski żywiołowej. Powodem

§24

Królowi przysługuje prawo łaski i ogłaszania amnestii. Stosowanie prawa łaski w stosunku do ministrów za kary orzeczone przez trybunał stanu może nastąpić tylko za zgodą folketingu.

§25

Król, bezpośrednio lub poprzez odpowiednie organy rządu, przyznaje szczególne pozwolenia bądź odstępstwa od ustaw, które obowiązują na mocy przepisów sprzed 5 czerwca 1849 r. bądź na mocy ustawy wydanej po tej dacie.

mogą też być nowe wybory, gdyż zanim członkowie Duńskiego Parlamentu będą mogli się zebrać może minąć kilka dni. Jednak jako tymczasowa nie może zostać uchwalona Ustawa Budżetowa, wynika to z §46.

§24

Pierwotnie Król miał prawo darować komuś karę bądź zwolnić z części kary. Nazywa się to prawem łaski. Dziś prawo łaski należy do Ministra Sprawiedliwości. Minister daruje karę tylko wtedy, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, np. choroba, wiek bądź sytuacja rodzinna. W większości przypadków ułaskawienie ma miejsce, zanim osoba zaczyna odbywać karę.

Minister Sprawiedliwości może także ułaskawić grupę ludzi, którą skazano za przestępstwo. Nazywa się to amnestią. Amnestię ogłasza się zwykle, kiedy odbywa się ważne wydarzenie polityczne. Ostatnim razem ogłoszono amnestię w 1945 r., po zakończeniu niemieckiej okupacji Danii.

Rząd nie może jednak ułaskawić ministra skazanego przez Trybunał Stanu. Jeżeli Rząd chce takiego ułaskawienia, musi je zaproponować w Parlamencie i tam starać się o większość głosów.

§25

Postanowienia zawarte w §25 mają szczególne tło historyczne. Przed rokiem 1849 Król miał władzę nieograniczoną. Ustanawiał wszystkie ustawy i mógł decydować o wyjątkach i zwolnieniach od przestrzegania ustaw. Przed uchwaleniem Konstytucji nie czyniono wiele, żeby utworzyć nowe prawo. W zamian Król często kazał odstępować od ustaw, np. w kwestii rozwodów. Według prawa bardzo trudno było wtedy dostać rozwód, jednak dużo małżeństw otrzymywało go od Króla.

Kiedy uchwalono Konstytucję w 1849 r. jasne było, że dużo czasu upłynie, zanim wszystkie wyjątki od poprzednich ustaw zostaną wpisane do nowego prawa. Dlatego właśnie stworzono §25. Postanowienie to miało ułatwić przejście do nowego systemu. Ustawodawstwo obejmuje dziś prawie

§26

Król może bić monety zgodnie z prawem.

§27

1. Regulacje dotyczące powoływania funkcjonariuszy państwowych⁸ określa ustawa. Nikt, kto nie posiada obywatelstwa duńskiego, nie może znaleźć zatrudnienia jako funkcjonariusz państwowy. Funkcjonariusze państwowi, mianowani przez króla, winni składać solenne przyrzeczenie o przestrzeganiu ustawy zasadniczej.

2. Regulacje dotyczące odwoływania, przenoszenia i przechodzenia na emeryturę określa ustawa, zob. jednak §64

3. O ile funkcjonariusz państwowy mianowany przez króla wyraża zgodę, może zostać przeniesiony pod warunkiem, że nie poniesie uszczerbku w dochodach, wynikających ze stanowiska, i pod warunkiem, że zaoferowano mu wybór między takim przeniesieniem a przejściem w stan spoczynku zgodnie z ogólnymi regulacjami dotyczącymi emerytury.

wszystkie obszary, paragraf ten ma zatem znaczenie znikome.

§26

To Państwo wypuszcza duńskie monety do obiegu. Państwo, a zatem Rząd, ma także prawo emitować banknoty, pomimo że Konstytucja o tym nie wspomina. W praktyce to Narodowy Bank Danii ma wyłączne prawo do emitowania banknotów. Wynika to z Ustawy o Narodowym Banku Danii.

§27

Państwo potrzebuje dobrych i uczciwych funkcjonariuszy, którzy nie biorą łapówek. Właśnie dlatego istnieją przepisy chroniące ich np. od zwolnienia, chyba że są jakieś bardzo ważne powody. Mają prawo do emerytury, nawet w przypadku zwolnienia z pracy.

1. Ustawa o Funkcjonariuszach

Państwowych reguluje kwestie związane z ich pracą. Funkcjonariusze państwowi zatrudnieni przez administrację rządową muszą posiadać obywatelstwo duńskie. Warunek ten nie obowiązuje funkcjonariuszy państwowych zatrudnionych przez gminy. Obywatele UE i innych krajów skandynawskich mogą pracować na podobnych stanowiskach pracy jak duńscy funkcjonariusze państwowi, nie mają jednak tego samego statusu. Zatrudnia się ich na warunkach zbliżonych do warunków pracy funkcjonariuszy państwowych.

2. Istnieją też ustawy dotyczące zwolnień, przenoszeń i emerytur. Przepisy te znajdują się w Ustawie o Funkcjonariuszach Państwowych i Ustawie o Emeryturach dla Funkcjonariuszy Państwowych. Jednak sędzia nie może zostać przeniesiony, jeżeli nie wyrazi na to zgody.

3. Innych funkcjonariuszy państwowych można przenieść w związku z objęciem nowego stanowiska. Jednak nie można przez to obniżyć im pensji. Jeżeli trzeba ich przenieść na inne stanowisko, mogą oni przyjąć nową pracę albo zażądać przejścia na emeryturę.

⁸ Duński termin „tjenestemand” określa szczególny rodzaj funkcjonariusza mianowanego.

Rozdział IV

§28

Folketing składa się z jednego zgromadzenia liczącego nie więcej niż 179 członków, z których dwóch wybiera się na Wyspach Owczych i dwóch w Grenlandii.

§29

1. Prawo głosowania do folketingu ma każdy, kto posiada duńskie obywatelstwo, ma stałe miejsce zamieszkania w państwie oraz osiągnął wiek uprawniający do głosowania zgodnie z postanowieniami ust. 2, o ile nie został ubezwłasnowolniony. Ustawa określa zakres, w jakim kara bądź pomoc społeczna zdefiniowana ustawowo jako pomoc dla biednych spowoduje utratę prawa głosowania.

2. Wiek uprawniający do głosowania jest taki, jak określiło referendum przeprowadzone na podstawie ustawy z 25 marca 1953 r. Zmiana obowiązującego wieku uprawniającego do głosowania może w każdej chwili być wprowadzona na mocy ustawy. Projekt takiej ustawy, która została uchwalona przez folketing, może być zatwierdzony przez króla dopiero po przeprowadzeniu referendum, zgodnie z postanowieniami §42, ust. 5, które nie spowodowało odrzucenia ustawy.

Rozdział 4.

Rozdział 4 dotyczy głównie wyborów do Duńskiego Parlamentu.

§28

Duński Parlament może liczyć maksymalnie 179 członków. Dwóch członków wybiera się na Wyspach Owczych i dwóch w Grenlandii.

§29

1. Żeby głosować w wyborach do Duńskiego Parlamentu trzeba posiadać duńskie obywatelstwo. Trzeba też mieszkać w Danii, od tego są jednak wyjątki dla specyficznych grup Duńczyków, mieszkających poza granicami Danii. Na przykład głosować mogą ci, którzy pracują dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych bądź zostali wysłani do pracy za granicą przez oddział duńskich władz publicznych, duńską firmę lub organizację. Prawo do głosowania mają także ci, którzy studiują za granicą lub przebywają tam ze względów zdrowotnych. Trzeba też podpisać dokument, w którym należy oświadczyć, że zamierza się wrócić do Danii w ciągu dwóch lat od daty wyjazdu. Przepisy te reguluje §2 Duńskiej Ordynacji Wyborczej.

Nie mogą głosować osoby ubezwłasnowolnione, na przykład z powodu choroby psychicznej bądź niepełnosprawności umysłowej. Osoby karane bądź pobierające pomoc od opieki społecznej nie tracą prawa do głosowania, tak jak było w przeszłości.

Ani Konstytucja, ani żadna inna ustawa nie reguluje prawa do głosowania przez Królową i jej rodzinę. W praktyce Królowa i jej rodzina nie głosują. Nie figurują oni także w spisie wyborców.

2. Wiek uprawniający do głosowania zmieniał się kilkakrotnie od 1953 r., kiedy to trzeba było mieć ukończone 23 lata. Dziś wiek uprawniający do głosowania wynosi 18 lat.

Żeby zmienić wiek uprawniający do

§30

1. O ile nie został skazany za czyn, który spowoduje, że w świetle opinii ogółu jest niegodny członkostwa folketingu, wybrany do folketingu może być każdy, kto ma prawo głosowania.
2. Funkcjonariusze państwowi mianowani przez króla, których wybrano na członków folketingu, nie potrzebują zgody rządu na przyjęcie mandatu.

głosowania trzeba spełnić dwa wymagania: po pierwsze Duński Parlament musi uchwalić ustawę o zmianie wieku; po drugie trzeba przeprowadzić referendum, w którym większość głosujących nie może głosować przeciw projektowi ustawy. Ewentualna większość przeciw projektowi musi jednak stanowić przynajmniej 30% wszystkich wyborców.

Sprawy nie zawsze idą po myśli polityków. W 1969 r., kiedy chcieli obniżyć wiek uprawniający do głosowania z 21 lat na 18 lat, nie spotkało się to z akceptacją społeczeństwa. Projekt został odrzucony. Dopiero w referendum w 1978 r. Duńczycy głosowali za obniżeniem wieku do 18 lat.

§30

1. Każdy kto ma prawo do głosowania do Duńskiego Parlamentu może też zostać do niego wybrany. Członek Duńskiego Parlamentu nie może jednak być karany za czyn, który spowoduje, że kandydat w mniemaniu zwykłych ludzi uważany jest za niegodny piastowania członkostwa Parlamentu. Duński Parlament sam rozstrzyga, czy skazany członek jest niegodny. W praktyce sama kara jest wskazówką. Jeżeli ktoś został skazany na karę pozbawienia wolności, to zwykle musi odejść z Parlamentu. Stało się tak w przypadku byłego lidera Partii Postępu, Mogensa Glistrupa. Został skazany za oszustwo podatkowe i musiał iść do więzienia. Duński Parlament uważał, że z tego powodu polityk stał się niegodny członkostwa Parlamentu i dlatego usunięto go z Parlamentu w głosowaniu w 1983 r. Po odbyciu kary znów kandydował w 1987 r. i wybrano go do Parlamentu ponownie. Duński Parlament uznał wtedy, że polityk był już godny.

2. Urzędnicy państwowi – na przykład pracujący w ministerstwach – mogą być wybrani do Duńskiego Parlamentu. Nie muszą oni dostać pozwolenia od Rządu. Przepis ten różni się od przepisów w wielu innych krajach. Często jest tak, że urzędnik państwowy nie może być równocześnie członkiem Parlamentu.

§31

1. Członkowie folketingu są wybierani w powszechnych, bezpośrednich i tajnych wyborach.
2. Przepisy dotyczące wykonywania prawa wyborczego określa ustawa o wyborach⁹, która zapewnia wyborcom równą reprezentację zróżnicowanych poglądów, stanowi o trybie przeprowadzenia wyborów oraz o tym, czy zasada proporcjonalności ma być realizowana w powiązaniu z wyborami w okręgach jednomandatowych, czy też nie.
3. Przy miejscowym podziale mandatów należy brać pod uwagę liczbę mieszkańców, liczbę wyborców i gęstość zaludnienia.
4. Ustawa o wyborach określa szczególne przepisy dotyczące wyboru zastępców członków folketingu i ich włączenia w skład folketingu, jak również trybu postępowania w przypadku konieczności powtórzenia wyborów.
5. Ustawa może stanowić o odrębnych regulacjach w sprawie reprezentacji Grenlandii w folketingu.

§31

1. Wszystkim wyborcom trzeba dać możliwość oddania swojego głosu w wyborach do Parlamentu. Wyborcy mogą głosować bezpośrednio na kandydatów na członka Parlamentu. Głosowanie jest tajne i anonimowe. Jeżeli trzeba, to osoba z komisji powinna pomóc w głosowaniu, np. gdy ktoś ma trudności z przeczytaniem karty do głosowania. Wybory uznaje się za tajne, nawet jeżeli „pomocnik” widzi, na kogo głosujący oddaje swój głos.
 2. Ordynacja Wyborcza ustala, jak należy przeprowadzić wybory. Ordynacja Wyborcza jest ustawą uchwaloną przez Duński Parlament. Konstytucja ma różne wymagania co do treści tej ustawy. Ordynacja Wyborcza ma za zadanie zapewnić wszystkim ugrupowaniom politycznym odpowiednią reprezentację w Parlamencie. Gwarantuje to szczególna metoda liczenia głosów. Metoda ta nazywa się wyborami proporcjonalnymi. Zgodnie z tą metodą, partie polityczne dostają mandaty w zależności od ilości głosów, które otrzymają. Jeżeli partia dostaje na przykład 10% głosów, to otrzymuje około 10% mandatów Duńskiego Parlamentu.
 3. Żeby ustalać podział mandatów trzeba uwzględnić ilość mieszkańców i gęstość zaludnienia każdego regionu. Postanowienie to popiera słabo zaludnionej części kraju. Zatem w słabo zaludnionej Jutlandii Północnej zdobycie mandatu nie wymaga tylu głosów jak na przykład w Kopenhadze (stolicy Danii).
 4. Jeżeli członek Duńskiego Parlamentu jest chory albo przez jakiś czas znajduje się na urlopie, powołuje się zastępcę. Przepisy te znajdują się w Regulaminie Duńskiego Parlamentu. W przypadku śmierci bądź rezygnacji z Parlamentu zastępca przejmuje jego mandat. Przepisy te znajdują się w Ordynacji Wyborczej.
- Członkowie Duńskiego Parlamentu nie mają osobistych zastępców. Zgodnie z Ordynacją Wyborczą należy znaleźć zastępców wśród

⁹ Polski odpowiednik: ordynacja wyborcza.

§32

1. Członków folketingu wybiera się na lat cztery.
2. W każdym czasie Król może zarządzić nowe wybory ze skutkiem ustania dotychczasowych mandatów folketingu po ich przeprowadzeniu. Nowych wyborów nie można jednak zarządzić po powołaniu nowego rządu¹⁰, zanim minister stanu nie przedstawi się folketingowi.
3. Na ministrze stanu spoczywa odpowiedzialność za zarządzanie nowych wyborów przed upływem kadencji folketingu.
4. Mandaty w żadnym przypadku nie ustają przed przeprowadzeniem nowych wyborów.
5. Ustawa może określić odrębne przepisy w sprawie powstawania i wygasania mandatów członków folketingu z Wysp Owczych i Grenlandii.
6. W przypadku utraty prawa wybieralności¹¹ przez członka folketingu, jego mandat wygasa.
7. Każdy nowy członek folketingu po stwierdzeniu ważności jego wyboru winien złożyć solenne przyrzeczenie o przestrzeganiu ustawy zasadniczej.

kandydatów tej samej partii, którzy nie zostali wybrani w wyborach. Zastępcą jest zwykle ta osoba, która osiągnęła najwyższą pozycję na liście danej partii.

Ordynacja Wyborcza zawiera też postanowienia dotyczące powtórzenia wyborów, lecz nie mają one zbyt dużego znaczenia. Od 1918 r. wyborów w Danii nie powtórzono.

5. W Grenlandii w wyborach bezpośrednich wybiera się dwóch członków Parlamentu. Przepis ten daje jednak Grenlandczykom możliwość korzystania z wyborów pośrednich.

§32

1. Wybory do Duńskiego Parlamentu odbywają się przynajmniej raz na 4 lata.
2. Premier może zarządzić wybory przed ukończeniem 4-letniego okresu. Jest to bardzo korzystne dla Rządu, ponieważ Premier podejmuje taką decyzję w momencie najlepszym dla jego partii. Premier nie może zarządzić wyborów bezpośrednio po stworzeniu Rządu. Najpierw musi „przedstawić się” Parlamentowi. Znaczy to, że musi on uczestniczyć w debatach Parlamentu i opracować ogólny zarys swoich planów.
3. Premier jest odpowiedzialny za przeprowadzenie wyborów przed upływem czterech lat.
4. Członkowie Duńskiego Parlamentu zachowują swoje miejsce w Parlamencie nawet po rozpisaniu wyborów. Zasiadają tam do chwili zakończenia wyborów, także ci członkowie, którzy nie ubiegają się o ponowną kadencję.
5. Wyspy Owcze i Grenlandia mają swoje własne Ordynacje Wyborcze.
6. W przypadku, gdy członek Duńskiego Parlamentu jest niegodny sprawowania mandatu, zostaje usunięty z Parlamentu.

¹⁰ Dostownie: po powołaniu nowego ministerstwa.

¹¹ Polski odpowiednik: bierne prawo wyborcze.

§33

Folketing sam rozstrzyga o ważności wyboru każdego członka, jak również w sprawie, czy członek folketingu utracił prawo wybieralności.

Podobnie jeśli parlamentarzysta przeprowadzi się na stałe za granicę bądź zostanie ubezwłasnowolniony. O wybieralności mówi także §33.

7. Członek Parlamentu musi uroczyście przysiąc, że będzie przestrzegać Konstytucji. Przysięgę składa pisemnie. Bez złożenia przysięgi nie ma możliwości uczestniczenia w zebraniach Duńskiego Parlamentu. W takiej sytuacji nie może też brać udziału w pracach różnych komisji Parlamentu. Dokładne przepisy znajdują się w Regulaminie Duńskiego Parlamentu.

. §33

Duński Parlament sam decyduje, czy wybory odbyły się tak, jak należy. Często ktoś składa skargę na nieregularności związane z wyborami. Skargi te mogą dotyczyć np. błędów w listach kandydatów bądź błędów przy liczeniu oddanych głosów. Jeżeli ktoś złożył skargę na nieprawidłowości, to Parlament ma obowiązek wyjaśnić sprawę. Powołana zostaje komisja tymczasowa do zbadania zdarzeń. Komisja ta nazywa się Komisją Kontroli Wyborów. Jeżeli stwierdzono nieprawidłowości to Parlament decyduje o konsekwencjach. Przede wszystkim trzeba rozstrzygnąć, czy nieprawidłowości są na tyle poważne, że wybory należy unieważnić. W większości przypadków kończy się to jednak stwierdzeniem, że nieprawidłowości nie wpłynęły na ostateczny wynik wyborów.

Duński Parlament sam rozstrzyga kwestię wybieralności członków Parlamentu. Powołuje się także Komisję Kontroli Wyborów działającą w czasie między wyborami. Jeżeli ktoś straci prawo do zasiadania w parlamencie, musi zrezygnować z mandatu. Obecna praktyka wskazuje, że wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności powoduje, że skazanego uznaje się za niegodnego sprawowania mandatu. Czytaj też §30.

W przypadku, gdy Komisja Kontroli Wyborów uważa, że Parlamentarzysta utracił prawo do zasiadania w Parlamencie, proponuje ona pozbawienia go mandatu. Parlamentarzyści głosują za przyjęciem bądź odrzuceniem

§34

Folketing jest nienaruszalny. Każdy, kto narusza jego bezpieczeństwo bądź wolność oraz każdy, kto wyda bądź wykona rozkaz mający na celu takie naruszenie, staje się winnym zbrodni stanu.

Rozdział V

§35

1. Nowo wybrany folketing zbiera się w dwanaście dni powszednich po dniu wyborów o godzinie dwunastej, o ile król nie zwoła posiedzenia w terminie wcześniejszym.
2. Niezwłocznie po sprawdzeniu mandatów folketing się konstytuuje, wybierając przewodniczącego i wiceprzewodniczących.

propozycji pozbawienia mandatu.

§34

Duński Parlament jest najwyższą władzą państwową. Wystąpienie przeciwko jego bezpieczeństwu bądź jego wolności do podejmowania decyzji uważa się za zdradę stanu. Według Kodeksu Karnego taki czyn może podlegać karze pozbawienia wolności do lat 16 bądź dożywotnio. Fakt, że ktoś dostał rozkaz wykonania takiego czynu nie zwalnia go z odpowiedzialności. Jeżeli policjant otrzymuje rozkaz zaatakowania Parlamentu, to powinien odmówić wykonania rozkazu. Nie wolno przeszkadzać Parlamentowi w jego pracy, na przykład poprzez demonstrację w sali obrad. Nie jest to aż tak poważne jak zdrada stanu, lecz jest nielegalne, a przeszkadzanie w pracy Parlamentu zwykle kończy się karą grzywny.

Rozdział 5.

§35

1. Duński Parlament musi zebrać się o godz. 12:00 w dwunastym dniu powszednim po wyborach, w praktyce po dwóch tygodniach. Rząd może jednak zwołać pierwsze posiedzenie przed upływem 14 dni. Parlament nie może zebrać się natychmiast, bo trzeba najpierw poznać wyniki wyborów.

2. Na pierwszym posiedzeniu powołuje się Komisję Kontroli Wyborów. O ile Komisja Kontroli Wyborów nie wyraża zastrzeżeń, drugie zebranie Parlamentu rozpoczyna się głosowaniem potwierdzającym wybór każdego członka Parlamentu. Pracę tej Komisji omówiono w §33. Następnie wybiera się Przewodniczącego i czterech zastępców przewodniczącego. Przewodniczącego wybiera się w głosowaniu w Parlamencie, zastępców zaś wyłania się spośród czterech największych partii Parlamentu. Przy wyznaczaniu wiceprzewodniczących nie uwzględnia się partii Przewodniczącego. W głosowaniu na Przewodniczącego zwykle nie ma kontrkandydata. Przewodniczącego i zastępców przewodniczącego wybiera się co roku na początku rocznej sesji Parlamentu.

§36

1. Sesja folketingu¹² zaczyna się w pierwszy wtorek października i trwa do pierwszego wtorku roku następnego.
2. W pierwszym dniu sesji członkowie zbierają się na posiedzenie konstytucyjne.

§37

Folketing zbiera się w miejscu, gdzie swoją siedzibę ma rząd. W okolicznościach nadzwyczajnych Folketing może jednak zbierać się w innym miejscu w królestwie.

§38

1. Na pierwszym posiedzeniu nowej sesji folketingu minister stanu zdaje relację z ogólnego stanu królestwa oraz przedstawia plan działań przewidzianych przez rząd.
2. Na podstawie wystąpienia ministra stanu prowadzi się ogólną debatę.

§36

1. Sesja Duńskiego Parlamentu rozpoczyna się w pierwszy wtorek października i trwa do pierwszego wtorku kolejnego roku; każda sesja trwa rok.

2. Duński Parlament zbiera się automatycznie (bez wezwania), kiedy rozpoczyna się sesja. Wtedy, zgodnie z przepisami §35, wybiera się Przewodniczącego i zastępców przewodniczącego.

§37

Zebrania Duńskiego Parlamentu odbywają się blisko siedziby Rządu. Współpraca Rządu z Parlamentem jest bardzo ważna, gdyż ministrowie są bardzo istotni dla funkcjonowania Parlamentu. Ministrowie dostarczają Parlamentowi informacji i objaśnień, podejmują różne inicjatywy, np. proponują nowe ustawy bądź nowelizacje istniejących ustaw. Ministrowie są także wykonawcami decyzji Duńskiego Parlamentu. Właśnie z tych powodów Konstytucja podkreśla potrzebę obecności ministrów w Parlamencie. Więcej o tym w §40. Mogą powstać sytuacje, w których Parlament nie może zebrać się przy Rządzie, np. w przypadku wojny bądź okupacji. Pozwolono zatem na zgromadzenie Duńskiego Parlamentu w innym miejscu, lecz może to nastąpić tylko w sytuacjach wyjątkowych.

§38

1. Co roku w październiku na pierwszym posiedzeniu Duńskiego Parlamentu Premier wygłasza przemowę, w której przedstawia przyszłoroczne plany Rządu. Określa, jakie reformy oraz projekty ustaw chciałby przeprowadzić Rząd. Przemowa ta została nazwana przemową inauguracyjną bądź mową tronową – to ostatnie określenie pochodzi z czasów, kiedy Król wygłaszał przemówienie inauguracyjne.

2. Po przemówieniu w Parlamencie następuje otwarta debata. Przewodniczący Parlamentu jest odpowiedzialny za to, by przemowa znalazła się na liście zadań

¹² Dostłownie: rok folketingowy.

§39

Przewodniczący folketingu zwołuje posiedzenie folketingu z podaniem porządku dziennego. Na przewodniczącym spoczywa obowiązek zwołania posiedzenia na pisemne żądanie przynajmniej dwóch piątych członków folketingu bądź ministra stanu, który podaje przy tym porządek dzienny.

§40

Ministrowie mają z urzędu dostęp do folketingu i podczas debat mają prawo żądania wysłuchania bez ograniczeń, przestrzegając równocześnie regulaminu. Uprawnienie do głosowania mają tylko wówczas, gdy równocześnie są członkami folketingu.

Parlamentu, czyli odpowiedzialny jest za tak zwany porządek dzienny. Wszystkie partie Parlamentu mają możliwość wypowiadania się o planach Rządu, a debata polityczna może trwać aż kilka dni. Jeżeli większość członków Duńskiego Parlamentu jest przeciw planom Rządu, mogą go obalić. Jest to opisane w §15. Zgodnie z Konstytucją ma to być „ogólna debata”. To znaczy, że nie można ograniczać zakresu spraw poddanych pod dyskusję.

§39

Przewodniczącym Duńskiego Parlamentu jest ten, kto zwołuje posiedzenia Parlamentu. Jest on odpowiedzialny za dostarczenie porządku dziennego członkom Parlamentu. Porządek dzienny rozstrzyga, jakie tematy wolno poruszać w trakcie debaty. Przewodniczący zwołuje także posiedzenie w przypadku, gdy dwie piąte członków Parlamentu domaga się tego. Odpowiada to 72 członkom Parlamentu. Muszą oni prezentować gotowy porządek dzienny, określający cel zebrania. Premier ma takie same prawo, a ponadto musi również przygotowywać porządek dzienny.

§40

Na podstawie §40 ministrowie mają prawo uczestniczyć zarówno w otwartych, jak i zamkniętych zebraniach Duńskiego Parlamentu. Prawo to dotyczy jednak tylko samego Parlamentu, a nie zebrań komisji parlamentarnych. Pomimo że minister niekoniecznie jest członkiem Parlamentu, może on jednak uczestniczyć w zebraniach i ma także prawo przemawiać w Parlamencie podczas debat. Nie ma on jednak prawa głosu, chyba że równocześnie jest członkiem Parlamentu.

Kiedy Parlament debatuje nad projektem, to właściwy minister niemal zawsze jest obecny w Sali Obrad, niezależnie czy projekt złożył Rząd, czy inny członek Parlamentu.

Ministrowie są także obecni podczas interpelacji parlamentarnych, kiedy każdy członek Parlamentu może zadawać pytania ministrom. Ministrowie nieobecni są jedynie wtedy, gdy Parlament obraduje nad

§41

1. Każdy członek folketingu ma uprawnienia do zgłaszania projektów ustaw i innych postanowień¹³.
2. Projekt ustawy nie może zostać ostatecznie uchwalony, dopóki nie był rozpatrzony trzy razy¹⁴ przez folketing.
3. Dwie piąte członków folketingu może zwrócić się do przewodniczącego folketingu z żądaniem, ażeby trzecie rozpatrzenie odbyło się nie wcześniej niż dwanaście dni powszednich po uchwaleniu w drugim czytaniu. Żądanie to musi być przedstawione na piśmie i podpisane przez uczestniczących członków. Odroczenie nie może jednak mieć miejsca, o ile dotyczy projektów ustaw budżetowych, ustaw o przyznaniu dodatkowych funduszy, prowizoriów budżetowych¹⁵, ustaw o pożyczkach państwowych, ustaw o przyznaniu naturalizacji, ustaw o wyłączeniu, ustaw o podatkach bezpośrednich oraz, w nagłych przypadkach, projektów ustaw, których wejście w życie nie może być odroczone ze względu na ich cel.
4. Po nowych wyborach oraz po zakończeniu rocznej sesji folketingu wygasają wszystkie projekty ustaw i innych postanowień, które nie zostały ostatecznie uchwalone.

sprawami dotyczącymi wyłącznie samego Parlamentu, np. wyborem członków do komisji parlamentarnych bądź zmianą Regulaminu Parlamentu.

§41

1. Zwykle to rząd zgłasza nowe projekty ustaw, ale zgodnie z §41 każdy członek Duńskiego Parlamentu może zgłaszać projekty nowych ustaw bądź decyzji.
2. Nad każdym projektem ustaw należy debatować 3 razy w Parlamencie, zanim zostaje on ostatecznie uchwalony. Nazwano to czytaniem. W trakcie pierwszego czytania bada się zasady projektu. Zarówno Rząd, jak i członkowie Parlamentu mają prawo zgłaszać poprawki do projektu. Przy drugim czytaniu Parlament uchwała bądź odrzuca poprawki, a przy trzecim czytaniu Parlament głosuje nad projektem w całości.
3. Mniejszość stanowiąca 72 członków Duńskiego Parlamentu ma prawo żądać przełożenia trzeciego czytania. Odbywa się to najwcześniej 12 dni powszednich po drugim czytaniu. Takie żądanie należy przedstawić Przewodniczącemu Parlamentu na piśmie. Prawo do żądania przełożenia nie dotyczy wszystkich projektów ustaw. Tym prawem nie zostały objęte: budżet, poprawki do budżetu, prowizoryczny budżet, pożyczki państwowe, nadanie obywatelstwa, wyłączenie oraz podatki bezpośrednie. Wyłączenie to to samo co ekspropriacja, a oznacza, że Państwo zabiera obywatelowi jego nieruchomości, lecz w zamian płaci mu odszkodowanie za wyłączonej nieruchomości. Podatki bezpośrednie dotyczą np. VAT i akcyzy. Przełożenia nie można żądać, jeżeli ustawa powinna zacząć obowiązywać jak najszybciej.
4. Nowa sesja Duńskiego Parlamentu zaczyna się w pierwszy wtorek października. Wygasają wszystkie projekty ustaw, które do tej daty nie zostały ostatecznie uchwalone, tak samo jak w przypadku nowych wyborów do Parlamentu. Przepis ten ma na celu

¹³ Polski odpowiednik: inicjatywa ustawodawcza.

¹⁴ Polski odpowiednik: w trzech czytaniach.

¹⁵ Dosłownie: prowizorycznych ustaw o przyznaniu funduszy.

§42

1. Po uchwaleniu przez folketing projektu ustawy jedna trzecia członków folketingu może w terminie trzech dni powszednich od ostatecznego jego uchwalenia zwrócić się do przewodniczącego folketingu z żądaniem przeprowadzenia referendum w sprawie tego projektu. Żądanie musi być przedstawione na piśmie i podpisane przez uczestniczących członków.

2. Projekt ustawy, która może podlegać referendum w zestawieniu z ust. 6, nie może, z wyjątkiem przypadku wymienionego w ust. 7, zostać zatwierdzony przez króla przed upływem terminu określonego w ust. 1 bądź przed przeprowadzeniem żadanego referendum.

3. W przypadku zażądania referendum w sprawie projektu ustawy folketing może, w terminie pięciu dni powszednich od ostatecznego uchwalenia, podjąć uchwałę o wygaśnięciu projektu.

4. Jeśli folketing nie podejmie uchwały na podstawie ust. 3, należy niezwłocznie powiadomić ministra stanu o potrzebie zweryfikowania projektu ustawy w referendum, po czym minister stanu podaje go do publicznej wiadomości wraz z informacją o referendum. Referendum przeprowadza się według uznania ministra stanu najwcześniej dwanaście, a najpóźniej osiemnaście dni powszednich po podaniu projektu do publicznej wiadomości.

5. W referendum głosuje się za albo przeciw projektowi ustawy. Dla wygaśnięcia projektu ustawy wymaga się, aby większość biorących udział w referendum głosowała przeciw projektowi ustawy, oraz aby stanowiła przynajmniej 30 procent ogólnej liczby uprawnionych do głosowania.

6. Nie podlegają referendum projekty ustaw budżetowych, ustaw o przyznaniu dodatkowych funduszy, prowizoriów budżetowych¹⁶, ustaw o pożyczkach państwowych, ustaw ustalających liczbę funkcjonariuszy państwowych, ustaw o wynagrodzeniach i emeryturach, ustaw o przyznaniu naturalizacji, ustaw o

„świeże” rozpoczęcie nowej sesji Parlamentu.

§42

Niniejszy przepis jest najdłuższym przepisem Konstytucji. Opisuje prawo do poddania projektów ustaw pod referendum i stanowi szczególny rodzaj ochrony mniejszości.

1. W przypadku uchwalenia ustawy, mniejszość może zapobiec temu, by ustawa automatycznie zaczęła obowiązywać. Mniejszość może zażądać poddania projektu pod referendum, a jeżeli większość obywateli głosuje przeciw, to projekt ustawy nie wchodzi w życie. Mniejszość musi składać się przynajmniej z 1/3 członków Parlamentu. Od uchwalenia ustawy do pisemnego wniosku o referendum mogą minąć maksymalnie 3 dni powszednie. Wniosek z podpisami należy wręczyć Przewodniczącemu Duńskiego Parlamentu.

2. Ustawa zaczyna obowiązywać dopiero po podpisaniu przez Królową. Żeby mniejszość miała realną możliwość domagania się referendum, Królowa tylko w wyjątkowych sytuacjach może podpisać projekt ustawy przed upływem 3 dni powszednich. Jeżeli mniejszość złożyła wniosek o referendum, to Król nie może podpisać projektu ustawy.

3. Jeżeli mniejszość wnioskuje o referendum, to większość może projekt ustawy wycofać. Można to zrobić, pomimo że projekt został już ostatecznie uchwalony. Większość parlamentarna musi to jednak wykonać w ciągu 5 dni od uchwalenia projektu ustawy.

Może dziwnie brzmieć to, że politycy chcieliby wycofać już uchwaloną ustawę, ale można to uznać za akcję ratunkową. Sednem sprawy jest to, że przegrana w referendum jest problemem politycznym. Zatem większość może bać się przegranej i preferować przeprowadzenie ustawy w późniejszym terminie bądź w nieco zmienionej formie.

¹⁶ Dosłownie: prowizorycznych ustaw o przyznaniu funduszy.

wywłaszczeniu, ustaw o podatkach pośrednich i bezpośrednich oraz ustaw, które mają realizować wiążące zobowiązania na podstawie traktatów. To samo dotyczy projektów w odniesieniu do ustaw wymienionych w §§ 8, 9, 10 i 11 oraz do postanowień wymienionych w §19, jeśli nadano im formę ustawy, o ile szczególna ustawa w odniesieniu do tych ostatnich nie określa, że takie referendum winno zostać przeprowadzone. W odniesieniu do zmian ustawy zasadniczej obowiązują przepisy §88.

7. W razie nagłej potrzeby projekt ustawy podlegającej referendum może zostać zatwierdzony przez króla natychmiast po jego uchwaleniu, jeśli projekt zawiera takie postanowienie. W przypadku gdy jedna trzecia członków folketingu zażąda przeprowadzenia referendum w sprawie projektu ustawy bądź ustawy zatwierdzonej, przeprowadza się takie referendum zgodnie z powyższymi przepisami. Minister stanu winien w przypadku odrzucenia ustawy, niezwłocznie, a najpóźniej czternaście dni po przeprowadzeniu referendum, ogłosić o tym obwieszczenie. Od dnia obwieszczenia ustawa traci moc.

8. Ustawa określa szczegółowe przepisy w sprawie referendum, w tym zakres stosowania referendum na Wyspach Owczych i w Grenlandii.

4. W przypadku, gdy Parlament nie wycofa projektu ustawy, za rozpisanie referendum odpowiedzialny jest Premier. Może on sam rozstrzygnąć, kiedy ma się odbyć referendum, jednakże trzeba je przeprowadzić od 12 do 18 dni powszednich od jego rozpisania oraz opublikowania projektu ustaw z informacją o referendum.

5. Punkt 5. przedstawia wytyczne referendum. Należy głosować „za” albo „przeciw” projektowi ustawy. Projekt jest odrzucony, jeżeli większość głosujących jest „przeciw”, ale ta większość musi stanowić przynajmniej 30 procent wszystkich uprawnionych do głosowania. Nie liczy się głosów nieważnych.

6. W punkcie 6. mamy wyjątki od ogólnej zasady §42. Tutaj są wymienione wszystkie te ustawy, których nie można poddać pod referendum. Głównie chodzi o ustawy dotyczące podatków, ekonomii, polityki zagranicznej. Naród nie może np. odrzucić w referendum ustawy budżetowej. Nie można też głosować w sprawie wywłaszczenia dokonanego przez Państwo, omówione w §73. Paragraf ten uprawnia Państwo do wywłaszczenia nieruchomości w interesie ogółu.

Niektóre kwestie polityki zagranicznej można poddać pod referendum. Większość Duńskiego Parlamentu może zdecydować, że ustawa uchwalona zgodnie z §19 musi zostać poddana pod referendum. W takim przypadku trzeba uchwalić szczególną ustawę. Z tej możliwości skorzystano po raz pierwszy w 1993 r., kiedy Traktat Maastricht został poddany pod referendum po raz drugi.

7. Królowa w wyjątkowych sytuacjach może podpisać ustawę natychmiast po jej uchwaleniu w Parlamencie, lecz także w tym przypadku istnieje gwarancja dla mniejszości. 60 członków Parlamentu może domagać się referendum w sprawie ustawy, pomimo że została już zatwierdzona przez Królową. Referendum odbywa się zgodnie z wytycznymi punktu 1 i punktu 5. Jeżeli ustawa zostaje odrzucona w referendum, należy ją wycofać. Premier ogłasza wynik referendum i ewentualną decyzję o

§43

Nie wolno nałożyć, zmienić bądź znieść żadnego podatku, chyba że na podstawie ustawy; nikt nie może być objęty poborem ani też nie wolno zaciągnąć pożyczki państwowej, chyba że na podstawie ustawy.

§44

1. Żaden cudzoziemiec nie może być naturalizowany, chyba że na podstawie ustawy.
2. Ustawa określa dostęp cudzoziemców do nabywania nieruchomości na własność.

wycofaniu ustawy najpóźniej 14 dni po zakończeniu referendum.

8. Politycy są odpowiedzialni za uchwalenie ustawy o przeprowadzeniu referendum. Muszą także uchylać przepisy dotyczące referendum w Grenlandii i na Wyspach Owczych. Grenlandia i Wyspy Owcze mogą w zasadzie przeprowadzić referendum w innym terminie niż w Danii, ale Duński Parlament uchwalił ustawę, która stwierdza, że jeżeli sprawa dotyczy wszystkich trzech narodów, referendum musi zostać przeprowadzone równocześnie.

§43

Duński Parlament ma władzę rozstrzygającą w sprawie podatków, akcyz i pożyczek państwowych. Jest to jedno z najważniejszych uprawnień Duńskiego Parlamentu, ale nie może być powierzone Rządowi, bo §43 wyraźnie zaznacza, że podatki, akcyzy i pożyczki państwowe wymagają formy ustawy, a ustawy to wyłączna sfera Parlamentu. W taki sposób zapewniono demokratyczną kontrolę poboru podatkowego. §43 zaznacza także, że Parlament decyduje o tym, ilu poborowych można powołać do wojska.

§44

1. Cudzoziemiec może stać się obywatelem Danii tylko na podstawie specyficznej (każdorazowej) ustawy. Rząd bądź inny ośrodek władzy państwowej nie może postanowić o nadaniu cudzoziemcowi duńskiego obywatelstwa. Nie mogą też ustalić warunków uzyskania duńskiego obywatelstwa. Zgodnie z prawem można jednak uzyskać duńskie obywatelstwo automatycznie przez urodzenie.

Ustawa o obywatelstwie daje możliwość uzyskania obywatelstwa poprzez podpisanie deklaracji. Tu szereg warunków musi jednak zostać spełniony (przede wszystkim, jeden z rodziców musi posiadać obywatelstwo duńskie).

By w innych przypadkach uzyskać obywatelstwo każdorazowo wymagana jest ustawa. W praktyce, to Minister Integracji wysuwa projekt ustawy. Dzięki temu szereg

§45

1. Projekt ustawy budżetowej na następny rok budżetowy winien zostać przedłożony folketingowi najpóźniej cztery miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego.
2. Jeśli nie można przewidzieć zakończenia debaty w sprawie projektu ustawy budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego, należy przedłożyć folketingowi projekt prowizorium budżetowego.

ludzi równocześnie dostaje duńskie obywatelstwo. Najpierw bada się, czy te osoby spełniają warunki otrzymania duńskiego obywatelstwa. Potem uchwała się w Parlamencie projekt ustawy.

2. Cudzoziemcy nie mogą bez pozwolenia nabywać ziemi bądź nieruchomości w Danii. Według ustawy z 1959 r. cudzoziemiec nie może nabyć ziemi w Danii, chyba że mieszka na stałe w kraju bądź przebywał tam przez 5 lat. W innych przypadkach trzeba uzyskać pozwolenie na nabycie nieruchomości od Ministerstwa Sprawiedliwości.

Są jednak wyjątki dla obywateli UE i krajów stowarzyszonych z UE (Norwegia, Islandia, Szwajcaria oraz Lichtenstein). Ale każdy cudzoziemiec, który chce kupić dom letni w Danii musi uzyskać pozwolenie od Ministerstwa Sprawiedliwości. Takie pozwolenie wymaga silnych powiązań z Danią.

§45

1. Ustawa Budżetowa jest planem rozporządzenia przychodów i rozchodów Państwa. Wyznacza ona, ile pieniędzy Państwo może wydać. Ustawa Budżetowa obowiązuje przez rok – tak zwany rok budżetowy. Od roku 1979, rok budżetowy zbiegał się z rokiem kalendarzowym. Projekt Ustawy Budżetowej należy przedstawić najpóźniej 4 miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego, tj. 1 września. Zgodnie z §41 punkt 4. trzeba go ponownie przedstawić najpóźniej do 1 października.

2. Jeżeli Duński Parlament nie skończy debaty nad projektem Ustawy Budżetowej do Nowego Roku, można uchwalić Tymczasową Ustawę Budżetową, która zawiera najbardziej potrzebne wydatki. Ustawa Tymczasowa obowiązuje dopóki nie zostanie uchwalona Ustawa Budżetowa. Ostatnio z Tymczasowej Ustawy Budżetowej korzystano w 1990 r., z powodu wyborów do Parlamentu, które opóźniały debatę nad Projektem Ustawy Budżetowej za 1991 r.

§46

1. Przed uchwaleniem ustawy budżetowej bądź prowizorium budżetowego nie wolno pobierać podatków.
2. Żadnego wydatku nie wolno ponieść bez podstawy prawnej ustawy budżetowej uchwalonej przez folketing bądź ustawy o przyznaniu dodatkowych funduszków, czy też prowizorium budżetowego uchwalonego przez folketing.

§47

1. Bilans rachunków państwowych winien zostać przedstawiony folketingowi nie później niż sześć miesięcy po upływie roku budżetowego.
2. Folketing powołuje pewną ilość audytorów państwowych. Badają oni roczny bilans rachunków i upewniają się, że zawiera on wszystkie dochody państwa i że żaden wydatek nie został poniesiony bez podstawy prawnej ustawy budżetowej bądź innej ustawy o przyznaniu funduszków. Mają prawo domagać się wglądu do wszelkich potrzebnych im informacji i aktów. Ustawa określa szczególne przepisy odnośnie do liczby i działalności audytorów państwowych.
3. Bilans rachunków wraz z uwagami audytorów przedstawia się folketingowi do uchwalenia.

§46

1. Rząd nie może pobierać podatków bądź akcyzy bez uprzednio uchwalonej Ustawy Budżetowej.
2. Nie wolno wydawać pieniędzy, zanim Duński Parlament nie wyznaczy środków na konkretny cel. Parlament wyznacza pieniądze poprzez Ustawę Budżetową, Tymczasową Ustawę Budżetową bądź Ustawę o Dodatkowych Funduszach. Ostatnio wymieniona ustawa to szereg wydatków, które nie figurują w samej Ustawie Budżetowej.

Praktyka jest jednak nieco uproszczona. Minister może zapłacić za rzeczy, które nie są wymienione w Ustawie Budżetowej, ale musi najpierw uzyskać pozwolenie od Komisji Finansów Duńskiego Parlamentu. Następnie trzeba załatwić formalności związane z uchwaleniem przez Parlament ustawy o dodatkowych funduszach. Dla ministra wszystko jest więc w porządku, nawet jeżeli Parlament odmówi potem przyznania pieniędzy.

§47

1. Państwowe księgi przychodów i rozchodów należy przedstawić Parlamentowi najpóźniej 6 miesięcy po zakończeniu roku budżetowego.
 2. Duński Parlament wybiera kilku audytorów państwowych. Liczbę audytorów ustala się na czterech do sześciu, w chwili obecnej jest ich sześć. Audytorzy mogą być, i często są, równocześnie członkami Duńskiego Parlamentu. Nie ma wymogu wykształcenia kierunkowego w zakresie rachunkowości.
- Audytorzy państwowi badają państwowe księgi przychodów i rozchodów. Sprawdzają, czy księgi były poprawnie prowadzone i czy wszystkie wypłaty zostały dokonane zgodnie z prawem. W sprawdzaniu ksiąg audytorom państwowym pomaga Rewident Królestwa. Jest on niezależny, zostaje zatrudniony przez Parlament, lecz nie może być jego członkiem.

§48

Folketing sam ustanawia swój regulamin, który zawiera szczególne przepisy dotyczące sposobu postępowania i zachowania porządku.

§49

Posiedzenia folketingu są jawne. Przewodniczący bądź taka liczba członków, na jaką wskaże regulamin bądź minister, mogą żądać usunięcia wszystkich osób postronnych, po czym postanawia się bez uprzedniej debaty, czy dana sprawa ma być rozpatrywana na posiedzeniu jawnym, czy zamkniętym.

3. Po badaniu ksiąg audytorzy piszą Parlamentowi sprawozdanie wraz ze swoimi uwagami. Potem dochodzi do uchwalenia sprawozdania finansowego. W praktyce zawsze zostaje ono uchwalone bez zastrzeżeń, lecz w ciągu roku audytorzy państwowi odnoszą się krytycznie do konkretnych spraw, np. do projektów wprowadzania nowych systemów komputerowych, sposobu wydawania powierzonych środków pieniężnych bądź dużych publicznych projektów budowlanych.

§48

Żeby Duński Parlament funkcjonował bez zarzutów potrzebne są wytyczne dotyczące działania. Wytyczne te znajdują się w Regulaminie Parlamentu, który Duński Parlament sam uchwala. Zawiera np. reguły dotyczące zarządzania Parlamentu, sposób prowadzenia obrad oraz sposób głosowania. Zawiera także wytyczne w sprawie zarządzania instytucjami Duńskiego Parlamentu oraz przepisy porządkowe dla odwiedzających Parlament. Zgodnie z tradycją to Parlament uchwala nowy regulamin po każdym znowelizowaniu Konstytucji. Część przepisów została zmieniona, lecz są także takie, które nigdy nie zostały zmienione. Niektóre z nich pochodzą z pierwszego regulaminu, który został uchwalony 11 lutego 1850 r.

§49

Posiedzenia w Parlamencie są otwarte dla zainteresowanych. Przewodniczący Parlamentu, minister bądź 17 członków Parlamentu mogą jednak wnioskować o obradowaniu za zamkniętymi drzwiami, czyli o zebraniu niejawnym. Decyzję o zamknięciu drzwi uchwała Parlament większością oddanych głosów. Zebranie niejawne Parlamentu jest wydarzeniem niezwykle rzadkim.

W dodatku Prezydium Duńskiego Parlamentu uchwaliło wytyczne dające społeczeństwu możliwość śledzenia pracy Parlamentu. Wszelkie projekty, debaty, sprawozdania komisji oraz uchwały muszą być opublikowane w Dzienniku Duńskiego Parlamentu (Folketingstidende), można również dowiedzieć się o nich ze strony

§50

Folketing może podejmować uchwały tylko w przypadku obecności i udziału w głosowaniu więcej niż połowy członków.

§51

Folketing może powoływać komisje do zbadania spraw dotyczących interesu publicznego, składające się z członków folketingu. Komisje te mają prawo domagać się zarówno pisemnych, jak i ustnych informacji od prywatnych obywateli oraz władz publicznych.

§52

Wyboru członków folketingu do komisji oraz do pełnienia określonych funkcji dokonuje się na zasadzie proporcjonalności.

www.folketinget.dk. Przewodniczący Parlamentu może kazać usunąć z sali obserwujących, którzy nie zachowują spokoju. Nie oznacza to jednak obradowania za zamkniętymi drzwiami, a media mogą wciąż zdawać relacje z zebrania.

§50

Duńskiemu Parlamentowi nie wolno podjąć żadnych uchwał, jeżeli nie ma obecnych przynajmniej 90 z 179 członków Parlamentu. Obecni członkowie Parlamentu mogą głosować „za”, „przeciw” lub powstrzymać się od głosowania.

§51

W celu zbadania ważnych spraw Duński Parlament może powołać komisję śledczą, która składa się z członków Duńskiego Parlamentu. Powstanie takiej komisji jest jednak w Danii rzadkością. Od 1849 r. taka komisja została powołana zaledwie 5 razy. Pierwsze 3 komisje wyjaśniały różne kwestie dotyczące ustawodawstwa, a dwie ostatnie badały, czy istniały podstawy do oskarżenia różnych ministrów.

Ostatnia komisja śledcza została powołana w czerwcu 1945 r. po zakończeniu niemieckiej okupacji Danii. Komisja badała sytuację podczas okupacji, a miała na celu dowiedzieć się, czy istniały podstawy do pociągnięcia ministrów do odpowiedzialności.

Po nowelizacji Konstytucji w 1953 r. nie było już żadnych komisji śledczych, lecz Rząd i Parlament dość często zlecał sędziemu zbadanie spraw wywołujących społeczne emocje.

§52

Wybory członków Duńskiego Parlamentu do komisji oraz do innych funkcji są proporcjonalne. To znaczy, że liczba miejsc w komisjach zależy od poparcia każdej partii politycznej w Parlamencie. Większość komisji parlamentarnych ma 17 członków. Partia, która ma w Parlamencie 10 mandatów, będzie w zasadzie miała jedno miejsce w każdej komisji, a partia z 20 mandatami - dwa miejsca itd.

§53

Każdy członek folketingu może za zgodą izby inicjować debatę w każdej sprawie dotyczącej interesu publicznego oraz dochodzić wyjaśnień¹⁷ od ministrów.

§54

Petycje mogą być kierowane do folketingu wyłącznie za pośrednictwem członka izby.

Małe partie mogą zapewnić sobie więcej wpływów w komisjach poprzez układy z innymi partiami. Dwie partie z 15 mandatami będą w takim razie postrzegane jako jedna partia, a zamiast otrzymać dwa razy po jednym mandacie, otrzymają jednokrotnie po trzech członków z każdej komisji.

§53

Zgodnie z §40 każdy minister ma prawo wstępu do Duńskiego Parlamentu, pomimo że nie jest jego członkiem, a §53 daje każdemu członkowi Parlamentu uprawnienia do domagania się wyjaśnień i informacji od ministra, jeżeli Parlament przeprowadził debatę nad konkretnym zagadnieniem. Podczas takiej debaty ministrowie mają obowiązek udzielenia odpowiedzi na zadane pytania.

Członkowie Parlamentu mogą także zadawać pytania podczas ogólnego posiedzenia bądź w każdą środę, która jest poświęcona interpelacjom (pytaniom). Można żądać odpowiedzi ustnej bądź pisemnej, ale ministrowie nie mają obowiązku odpowiadać na te pytania. Ustne odpowiedzi udziela się w środę podczas interpelacji, kiedy nie ma możliwości przeprowadzenia debaty bądź podjęcia decyzji.

W dodatku, od sesji parlamentarnej w 1997-1998 r., wprowadzono godzinę interpelacyjną. Członkowie Parlamentu mogą wtedy zadawać pytania obecnym ministrom, a oni natychmiast muszą udzielić odpowiedzi. Premier informuje uprzednio, którzy ministrowie będą obecni podczas danego posiedzenia. Ilość zadawanych pytań wzrosła znacznie w ciągu ostatnich 20 lat. Daje to członkom Parlamentu możliwość kontrolowania Rządu i pojedynczych ministrów.

§54

Jeżeli obywatel ma sprawę lub zagadnienie, którymi chciałby, żeby zajął się Duński Parlament, musi kontaktować się z członkiem Parlamentu; sprawa ta znajdzie się wtedy na porządku dziennym obrad

¹⁷ Zachowano archaiczną formę w tłumaczeniu: Żądać informacji.

§55

Ustawa określa powołanie przez folketing jednej bądź dwóch osób, które nie są członkami folketingu, celem nadzorowania cywilnej i wojskowej administracji państwa.

§56

Członkowie folketingu kierują się jedynie własnymi przekonaniem, nie są związani instrukcjami wyborców.

Parlamentu. Przewodniczący Parlamentu może później przekazać sprawę właściwej komisji. Rzadko jednak korzystano z możliwości, które daje ten paragraf.

Gdy pojedyncza osoba bądź organizacja stara się wpłynąć na ustawodawstwo, to zwykle kontaktuje się z partią polityczną lub komisją parlamentarną. Mogą także przekonywać członka Parlamentu do złożenia interpelacji (zadania pytania) do ministra.

§55

Duński Parlament wybiera jedną lub dwie osoby do rozpatrywania skarg na administrację publiczną. Parlament zdecydował, że ma to być tylko jedna osoba. Osoba ta nazywa się Ombudsmanem bądź Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Ombudsman nie może być członkiem Parlamentu. Obywatele mogą skarżyć się do Rzecznika Praw Obywatelskich, jeżeli uważają, że ministerstwo bądź gmina podjęły niewłaściwą decyzję.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie zajmuje się wszystkimi sprawami. Nie można na przykład skarżyć się na ustawę uchwaloną przez Duński Parlament bądź na decyzję podjętą przez sąd. Pierwszy Rzecznik Praw Obywatelskich zaczął swoją działalność w 1955 r.

§56

Według Konstytucji członkowie Duńskiego Parlamentu są niezależni. Mogą głosować zgodnie ze swoimi przekonaniem. Nie muszą brać pod uwagę tego, co mówią ich wyborcy bądź partia. Nie muszą też spełniać obietnic, które złożyli podczas kampanii wyborczej.

Członek Parlamentu ma także prawo zmienić swoje zdanie bądź partię. Może też wypisać się z partii i być bezpartyjnym.

Jeżeli ktoś został wybrany na członka Duńskiego Parlamentu, to nie może stracić swojego mandatu do czasu następnych wyborów, chyba że nie przestrzega prawa, a zatem zostaje uznany za niegodnego

§57

Żaden członek folketingu nie może bez zgody izby zostać oskarżony bądź podlegać uwięzieniu jakiegokolwiek rodzaju, o ile nie został schwytany na gorącym uczynku. Za swoje wypowiedzi w folketingu żaden jego członek nie może bez zgody izby być pociągnięty do odpowiedzialności poza nią.

członkostwa w Parlamencie. Więcej o tym w §30 i §33.

Z drugiej strony, §56 nie przeszkadza członkowi Parlamentu w dobrowolnym podporządkowaniu się partyjnej dyscyplinie, a rzadko dzieje się tak, że parlamentarzysta nie zgadza się ze swoją partią. Nieprzyjemnie jest być przeciw większości własnej grupy parlamentarnej, a często jest to równoznaczne z samobójstwem politycznym, ponieważ ponowny wybór do Parlamentu zależy od tego, czy partia pozwoli kandydować. Dlatego właśnie większość członków Parlamentu głosuje tak, jak pozostali członkowie klubu.

§57

Członka Duńskiego Parlamentu nie można oskarżyć przed sądem za łamanie prawa bądź aresztować go bez uprzedniego pozwolenia Parlamentu. Pozwolenia tego udziela Parlament po głosowaniu nad wnioskiem prokuratury. Ochrona ta powstała, żeby chronić członków Parlamentu przed prześladowaniem ze strony Rządu. Przestaje ona działać, kiedy osoba przestaje być członkiem Parlamentu.

Były członek Parlamentu może zostać oskarżony przed sądem o czyn, który miał miejsce podczas sprawowania mandatu.

Wyjątek stanowi sytuacja, gdy członek Parlamentu został złapany na gorącym uczynku. Wtedy można go aresztować tymczasowo.

Członkowie Parlamentu mogą bez zgody Parlamentu dostać drobną grzywnę, np. za przekroczenie dozwolonej prędkości, ale tylko jeżeli dobrowolnie zechcą zapłacić karę. W praktyce Parlament zawsze wyraża zgodę na oskarżenie przed sądem bądź aresztowanie.

Konstytucja także przyznaje członkom Parlamentu rozszerzoną ochronę za wypowiedzi w sali obrad. Bez zgody Parlamentu nie można wszcząć sprawy o znieważenie za wypowiedzi w Parlamencie, w tym przypadku praktyka jest taka, że Parlament nigdy nie udziela takiego

§58

Członkowie folketingu otrzymują uposażenie w wysokości określonej w ustawie o wyborach.

pozwolenia.

§58

Duński Parlament sam decyduje o wysokości wynagrodzenia za pracę parlamentarzysty. Kwota ta została ustalona w Ustawie o Wyborach do Parlamentu (Folketingsvalgloven). Do 1920 r. członkowie Duńskiego Parlamentu dostawali honorarium albo dietę poselską za każdy dzień pracy Parlamentu. Teraz członkowie Parlamentu dostają stałą kwotę raz na miesiąc. Kwota ta składa się z kwoty podstawowej oraz dodatku na koszty. Kwota podstawowa odpowiada wynagrodzeniu wysoko postawionego funkcjonariusza państwowego (stopień wynagrodzenia 51). W październiku 2008 r. kwota ta wynosiła 571.640 duńskich koron. Kwota ta podlega opodatkowaniu. Dodatek na wydatki jest wolny od podatków i wynosi 54.909 koron rocznie. Członkowie Parlamentu mieszkający poza stolicą (Kopenhagą) otrzymują także dodatek na mieszkanie w Kopenhadze.

Jeżeli członek Parlamentu nie został wybrany w wyborach ponownie, lub jeśli musi zrezygnować z mandatu z powodu choroby, otrzymuje podstawowe wynagrodzenie w okresie od 12 do 24 miesięcy po złożeniu mandatu.

Poza tym członkowie Parlamentu otrzymują emeryturę oraz rentę dla małżonka i dzieci odpowiadającą temu, co dostaje funkcjonariusz państwowy. Po 20 latach członkostwa w Parlamencie pobiera się pełną emeryturę, którą można otrzymywać od 60 roku życia.

Rozdział VI

§59

1. Trybunał stanu¹⁸ składa się z nie więcej niż 15 najstarszych stażem członków zwyczajnych najwyższego sądu królestwa oraz z takiej samej liczby członków powołanych przez folketing na 6 lat na zasadzie proporcjonalności. Dla każdego z

Rozdział 6.

Rozdział 6 zajmuje się sądownictwem

§59

Trybunał Stanu jest sądem nadzwyczajnym rozpatrującym postępowania przeciwko ministrom. Jego praca omówiona jest w §16 Konstytucji. §59 zaś zajmuje się składem Trybunału Stanu.

¹⁸ Dosłownie: sąd królestwa.

powołanych członków wybiera się jednego lub kilku zastępców. Członkowie folketingu nie mogą zostać powołani do trybunału stanu ani być jego członkami. Jeśli wyjątkowo niektórzy z członków najwyższego sądu królestwa nie mogą brać udziału w rozpatrzeniu i sączeniu danej sprawy, ustępuje równa im liczba ostatnich powołanych przez folketing członków trybunału stanu.

2. Trybunał sam wybiera przewodniczącego z własnego grona.

3. W sprawie toczącej się przed trybunałem stanu, członkowie trybunału wybrani przez folketing zachowują swoje miejsca w trybunale odnośnie do danej sprawy, pomimo że upływa kadencja, na którą ich wybrano.

4. Ustawa określa szczególne przepisy dotyczące trybunału stanu.

§60

1. Trybunał stanu sędzi w sprawach wniesionych przez króla bądź folketing przeciwko ministrom.

2. Król może, za zgodą folketingu, także postawić inne osoby w stan oskarżenia

1. Trybunał Stanu składa się z nie więcej niż 15 sędziów Sądu Najwyższego oraz z tylu samych członków wybranych przez Duński Parlament.

Celem utrzymania politycznie wybranych członków Trybunału jest to, że ich ekspertyza jest uważana za ważną odnośnie postępowania przeciwko ministrom. Politycznie mianowani członkowie Trybunału wybierani są na 6-letnią kadencję. Nie mogą być członkami Duńskiego Parlamentu.

Sędziowie Trybunału to osoby, które najdłużej zasiadały w Sądzie Najwyższym.

Parlament może uchwalić ustawę, która decyduje o tym, że ilość sędziów i politycznie mianowanych członków Trybunału Stanu będzie mniejsza niż 30 osób, jednakże ich suma nie może przekraczać tej liczby. Równowaga jest bardzo ważna. Jeżeli sędzia nie może uczestniczyć w posiedzeniach, to musi także ustąpić jeden z politycznych członków i odwrotnie.

W postępowaniu przed Trybunałem Stanu w latach 1993-1995 przeciwko Erikowi Ninn-Hansenowi na początku uczestniczyło 24 członków Trybunału, lecz niektórzy ustąpili, a w końcu pozostało ich zaledwie dwudziestu.

2. Trybunał Stanu sam wybiera Przewodniczącego. W postępowaniu przeciwko Erikowi Ninn-Hansenowi Przewodniczącym był Prezydent Sądu Najwyższego.

3. Politycznie wybrani członkowie muszą skończyć bieżące postępowanie, nawet jeżeli upłynęła ich kadencja.

4. Duński Parlament uchwalił ustawę, która ustala szczegóły dotyczące Trybunału Stanu. Nazywa się ona Ustawą o Trybunale Stanu.

§60

1. Zarówno Rząd, jak i Parlament mogą wszcząć postępowanie w Trybunale Stanu przeciwko ministrowi.

2. Inne osoby mogą zostać oskarżone przed

przed trybunałem stanu za zbrodnie, które
uzna za szczególnie niebezpieczne dla
państwa.

§61

Sprawy związane z wykonywaniem władzy
sądowniczej mogą być regulowane
wyłącznie przez ustawy. Nie ma możliwości
powołania sądów okolicznościowych z
prawem wydawania wyroków.

§62

Wymiar sprawiedliwości winien na zawsze
być oddzielony od administracji publicznej.
Ustawa określa przepisy w tej sprawie.

§63

1. Sądy uprawnione są do sądenia w
każdej kwestii dotyczącej władzy
wykonawczej. Ten, kto podnosi taką kwestię,
nie może jednak z powodu wniesienia
sprawy przed sądem uchylić się od

Trybunałem Stanu, jeżeli ich przestępstwo
miało charakter szczególnie niebezpieczny
dla kraju (Danii). W takim przypadku Rząd i
Parlament muszą wyrazić zgodę na
postępowanie przed Trybunałem Stanu.
Jeszcze nigdy nie korzystano z tej
możliwości.

§61

Sytuacja sądów musi być uregulowana
ustawą. Regulacje zawiera Kodeks
Postępowania, który obejmuje ponad 1000
artykułów. Pod żadnym warunkiem nie
można powoływać sądu okolicznościowego,
który posiadałby prawo wydawania wyroków.
Sądem okolicznościowym jest sąd powołany
do rozpatrzenia konkretnej sprawy. Gdyby
można było powoływać takie sądy, to Rząd
mógłby mianować sędziów, którzy mieliby
określony światopogląd bądź byliby
nieobiektywni w stosunku do tej konkretnej
sprawy. Sądy okolicznościowe nie mogą
wydawać wyroków, lecz mogą badać
określoną sprawę i pisać sprawozdania.

§62

Sądy są niezależne od wpływów Rządu i
administracji publicznej. Jest to związane z
§3 Konstytucji, który mówi o trójpodziale
władzy.

Sądy podlegają Ministerstwu
Sprawiedliwości, lecz w 1998 r. została
uchwalona Ustawa o Głównym Urzędzie do
spraw Sądowych. Urząd ten ma własny
budżet, a administracja jest niezależna od
Ministerstwa Sprawiedliwości.

Można uznać, że sędziowie zgodnie z §62
nie mogą pracować równocześnie jako
sędziowie i zajmować się administracją
publiczną. W praktyce jednak tak nie jest.
Wielu sędziów ma dodatkową pracę jako
przewodniczący różnych komisji
odwoławczych, które rozpatrują skargi
obywateli na administrację publiczną.

§63

1. Władza wykonawcza to ministerstwa,
gminy i podległe im urzędy. Jeżeli obywatel
uważa, że Państwo lub gmina postępują
niewłaściwie, to może wnieść sprawę do
sądu. Postępowanie sądowe nie ma skutku

tymczasowego podporządkowania się nakazom władzy.

2. Ustawa może przenieść właściwość w sprawie sądenia w kwestiach granic władzy wykonawczej do jednego lub kilku sądów administracyjnych, których rozstrzygnięcia jednak muszą zawsze podlegać możliwości rozpatrzenia przez najwyższy sąd królestwa. Ustawa określa szczególne przepisy w tej sprawie.

§64

Sędziowie w wypełnieniu swojego powołania kierują się wyłącznie ustawą. Nie mogą zostać złożeni z urzędu, chyba że na mocy orzeczenia sądu, ani też nie mogą zostać przeniesieni wbrew własnym życzeniom, z wyjątkiem przypadków reorganizacji sądownictwa. Sędzia, który ukończył lat 65 może jednak zostać przeniesiony w stan spoczynku¹⁹, lecz bez utraty dochodów do czasu, kiedy musiałby odejść na emeryturę²⁰ z powodu wieku.

¹⁹ Dostownie: zwolniony.

²⁰ Dostownie: kiedy musiałby zostać zwolniony.

zawieszającego, to znaczy, że podczas gdy sprawa jest rozpatrywana należy stosować się do zaleceń Państwa lub gminy.

Postanowienie to pochodzi z pierwszej Konstytucji z 1849 r., kiedy istotne było podkreślenie, że można pozwać władzę publiczną bez zgody Króla. Przedtem wszelką władzę posiadał Król (absolutyzm) i nie można było pozwać władzy publicznej (która działała w imieniu Króla) bez jego zgody.

2. Duński Parlament może powoływać sądy administracyjne, które zajmują się sprawami przeciwko administracji publicznej. Jest to istotne w przypadku, gdy politycy chcieliby otrzymać szczegółową ekspertyzę w sprawie administracji publicznej. Sąd Najwyższy jest jednak najwyższym sądem odwoławczym. Niniejsze postanowienie obowiązuje od ostatniej nowelizacji Konstytucji z 1953 r., lecz do tej pory nie został powołany żaden sąd administracyjny.

§64

Sędziowie zobowiązani są kierować się tylko zapisami w ustawach. Rząd bądź Parlament nie mogą wpłynąć na decyzję sędziów. Sędzia zaś nie może ulegać zewnętrznym wpływom osób prywatnych, opinii innych sędziów, stowarzyszeń bądź mediów. Rząd także nie może zwolnić sędziego z obowiązków, uprawnienie takie ma tylko i wyłącznie inny sędzia.

Gdyby Rząd mógł zwolnić sędziego oznaczałoby to, że sądy nie są niezależne, bo można by wtedy było wywierać nacisk na sędziego. Z tego samego powodu nie można przenieść sędziego, chyba że sam sobie tego życzy. Jednak można ustawowo powołać nowe sądy bądź połączyć kilka sądów w jeden. Sędzia może jednak odmówić przeniesienia bądź zwolnienia. Można zwolnić sędziego, kiedy ukończył 65 lat, lecz trzeba płacić mu pełną pensję do ukończenia 70 roku życia. Po osiągnięciu tego wieku sędzia musi przejść na emeryturę (dostaje podwyższoną emeryturę jako były urzędnik państwowy).

§65

1. Wymiar sprawiedliwości winien przestrzegać w możliwie najszerszym zakresie zasad jawności i ustności.
2. W postępowaniu karnym uczestniczą laicy²¹. Rodzaj spraw obejmujących ich uczestnictwo oraz sposób jego wykonywania, w tym rodzaj spraw, w których uczestniczą przysięgli określa ustawa.

§65

1. O ile to możliwe, postępowanie przed sądem musi być jawne, czyli otwarte dla wszystkich. Każdy może być obecny podczas rozprawy, a media mogą o niej pisać. Istnieje jednak szereg wyjątków od podstawowego założenia. Według Kodeksu Postępowania to Sąd może zdecydować o „zamknięciu drzwi”, czyli o postępowaniu z wykluczeniem publiczności. Zdarza się to dość często. Celem może być ochrona oskarżonego bądź pokrzywdzonego.

Sąd może (a też robi to dość często) także zdecydować o zakazie relacjonowania rozprawy bądź podawania nazwisk. To znaczy, że gazety i telewizja mają ograniczoną możliwość podawania tego, co wydarzyło się w toku rozprawy.

Można także „zamknąć drzwi” ze względu na dobro toczącego się śledztwa.

2. Nie tylko sędziowie z wykształceniem prawniczym mogą orzekać w sprawach dotyczących przestępstw. Według Konstytucji w rozprawie muszą uczestniczyć nie tylko sędziowie z wykształceniem prawniczym, ale także inne osoby bez wykształcenia prawniczego. Nazwano ich laikami. Zasadę tę wprowadzono w 1849 r., ponieważ w ostatnim okresie absolutyzmu sądy były mocno krytykowane. Jeżeli w sprawę zamieszana była polityka, to sądy miały skłonność do bycia zbyt surowymi. Ludzie krytycznie nastawieni do Rządu często dostawali bezwzględne wyroki. Pomimo że zasada laików została wprowadzona w 1849 r., to w praktyce zaczęła dopiero obowiązywać wraz z Kodeksem Postępowania z 1919 r.

Duński Parlament jest odpowiedzialny za uchwalenie ustawy, która pokazuje, jak ma działać instytucja laików. Obecnie w Danii istnieją dwa rodzaje laików, mianowicie przysięgłych oraz ławników.

W postępowaniu ławniczym w sądzie rejonowym (pierwsza instancja) uczestniczy

²¹ Osoby niezwiązane z instytucjami prawniczymi.

dwóch ławników oraz sędzie z wykształceniem prawniczym. W sądzie okręgowym bądź apelacyjnym (druga instancja) uczestniczy trzech ławników oraz trzech sędziów z wykształceniem prawniczym. Postępowanie ławnicze jest stosowane w sprawach, gdy prokurator żąda mniej niż 4 lata pozbawienia wolności. Ławnicy oraz sędziowie rozstrzygają wspólnie zarówno kwestię winy oskarżanego, jak i nałożenie kary.

Procesy z udziałem przysięgłych rozpoczynają się w sądzie rejonowym (pierwsza instancja). Przysięgli uczestniczą w procesie, jeżeli prokurator domaga się powyżej 4 lat pozbawienia wolności, na przykład w sprawach dotyczących morderstwa albo napadu z bronią. W sądzie pierwszej instancji uczestniczy sześciu przysięgłych oraz trzech sędziów z wykształceniem prawniczym. Żeby uznać oskarżonego za winnego wymagane są głosy czterech przysięgłych oraz dwóch sędziów z wykształceniem prawniczym. Oni też wspólnie ustalają ewentualną karę. Oskarżony może się odwołać do sądu drugiej instancji, w którym uczestniczy dziewięciu przysięgłych oraz trzech sędziów z wykształceniem prawniczym. Żeby uznać oskarżonego za winnego wymagane są głosy sześciu przysięgłych oraz dwóch sędziów z wykształceniem prawniczym.

Rozdział VII

§66
Statut kościoła powszechnego określa ustawa.

Rozdział 7.

Rozdział 7 dotyczy Duńskiego Kościoła Powszechnego.

§66
Postanowienie pochodzi z pierwszej Konstytucji z 1849 r., lecz nigdy nie zostało wprowadzone w życie. Zakładano wtedy, że Kościół będzie niezależny w stosunku do Państwa, ale nigdy nie udało się osiągnąć zgody co do właściwego statutu Kościoła. Zamiast statutu uchwalono ustawy dające wyznawcom Duńskiego Kościoła Powszechnego możliwość wpływania na zarządzenie Kościoła, w szczególności w lokalnym społeczeństwie poprzez rady parafialne. Wprowadzono także ustawodawstwo regulujące kwestię

§67

Obywatele mają prawo połączyć się we wspólnoty celem czczenia Boga w sposób zgodny z ich przekonaniem, jednak nie wolno nauczać lub czynić rzeczy sprzecznych z moralnością bądź porządkiem publicznym.

§68

Nikt nie jest zobowiązany do osobistych świadczeń na rzecz jakiegokolwiek innej praktyki religijnej niż ta, którą sam wyznaje.

zatrudniania księży, wyboru biskupów, korzystania z budynków Kościoła oraz budżetu Kościoła. W dużej mierze kwestie dotyczące Kościoła rozstrzygane są przez Ministra Kościoła.

§67

Nikt nie musi być członkiem Duńskiego Kościoła Powszechnego. Każdy ma prawo wyznawać własną religię w sposób, który mu najbardziej odpowiada. W Danii obowiązuje wolność wyznania. Można także odprawiać nabożeństwa bądź modlić się według własnego uznania. Trzeba jednak przestrzegać ogólnie obowiązujących przepisów. Na przykład nie wolno budować kościoła bądź meczetu bez pozwolenia gminy; wszystkie budowy potrzebują takiego pozwolenia. W razie pochodu trzeba powiadomić policję.

Trzeba też respektować wszelkie prawa i regulaminy. Znanym przykładem jest Somalijski, który modlił się na klęczkach w stołówce lokalnego centrum kształcenia zawodowego. Szkoła zabroniła mu modlenia się we wspólnych pomieszczeniach szkoły, lecz pozwoliła mu korzystać ze szkolnych sal i warsztatów. Kiedy jednak znów modlił się w pomieszczeniach wspólnych został ze szkoły wyrzucony. Zarówno Sąd Okręgowy, jak i Sąd Najwyższy przyznały rację szkole i twierdziły, że nie chodzi o dyskryminację ze względu na wyznanie.

Wolność wyznania obowiązuje nie tylko dla Duńczyków, lecz dla każdego, kto przebywa w Danii, także jeżeli przebywa tam krótko.

§68

Zgodnie z §67 nikt nie musi być członkiem Duńskiego Kościoła Powszechnego. Przychody Kościoła pochodzą z podatku kościelnego płaconego przez wszystkich członków Kościoła. Podatek ten pokrywa wydatki na nabożeństwa i inne rytuały. Jeżeli nie jest się członkiem Kościoła, nie trzeba płacić podatku kościelnego. Zgodnie z §4 Konstytucji, Dania jako Państwo ma obowiązek popierać Duński Kościół Powszechny. Z tego powodu Państwo opłaca część wydatków Duńskiego Kościoła Powszechnego. Pieniądze te przekazywane

§69

Szczególne warunki odmiennych od kościoła powszechnego wspólnot wyznaniowych określa ustawa.

§70

Nikt z powodu swojego wyznania wiary bądź swojego pochodzenia nie może być pozbawiony możliwości pełnego korzystania z praw obywatelskich i politycznych ani też nie może z tego powodu uchylać się od spełnienia jakiegokolwiek powszechnego obowiązku obywatelskiego.

Rozdział VIII

są z puli ogólnych podatków, więc w praktyce na Kościół płacą jednak wszyscy, niezależnie od swojej wiary. Jest to zgodne z §68 Konstytucji, bo jest tutaj mowa wyłącznie o osobistych świadczeniach, a powszechnych podatków i akcyz nie uznaje się za osobiste świadczenia na rzecz Kościoła.

§69

Duński Parlament może uchylać ustawy dotyczące wspólnot wyznaniowych spoza Duńskiego Kościoła Powszechnego, lecz to się jeszcze nigdy nie zdarzyło. Wprowadzono jednak szereg ogólnych przepisów. Duchowni niektórych wspólnot wyznaniowych mogą na przykład udzielać ślubów, które będą tak samo ważne jak ślub udzielony przez księdza Duńskiego Kościoła Powszechnego. Państwo musi jednak najpierw wyrazić zgodę na udzielenie ślubu przez daną wspólnotę wyznaniową.

§70

§70 jest podstawą wolności wyznaniowej. Ustala, że nikt nie może być traktowany inaczej z powodu swojego wyznania bądź pochodzenia. Bez względu na pochodzenie bądź wyznanie wszyscy mogą korzystać w równym stopniu z praw obywatelskich i politycznych. Państwo nie może zabronić na przykład żydom bądź muzułmanom dostępu do służby cywilnej bądź zawodu nauczycielskiego. Nie można też zabronić im głosowania w wyborach bądź kandydowania do Parlamentu. Wszyscy mają także równe obowiązki. Nie można unikać płacenia podatków bądź poboru z powodu wyznania.

Rozdział 8.

Rozdział 8 dotyczy praw i wolności obywatela. Rozdział ten nazwano rozdziałem praw człowieka Duńskiej Konstytucji. Duński Parlament w 1992 r. uchwalił, że Europejska Konwencja Praw Człowieka będzie obowiązywać w Danii bezpośrednio. Postanowienia Konwencji Praw Człowieka często dają szerszą ochronę Praw Człowieka niż postanowienia Duńskiej Konstytucji.

§71

1. Wolność osobista jest nienaruszalna. Żaden duński obywatel nie może być poddawany żadnemu rodzajowi pozbawienia wolności z powodu swoich przekonań politycznych, religijnych bądź z powodu swojego pochodzenia.
2. Pozbawienie wolności może nastąpić tylko na podstawie ustawy.
3. Każdy zatrzymany powinien zostać postawiony przed sędzią w ciągu 24 godzin. Jeśli zatrzymanego nie można natychmiast zwolnić, to sędzia w uzasadnionym postanowieniu jak najszybciej, a nie później niż w ciągu trzech dni, rozstrzyga, czy należy zastosować tymczasowe aresztowanie, a w przypadku możliwości zwolnienia za zabezpieczeniem, postanawia o jego charakterze i wysokości. Ustawa może określić odstępstwa od powyższego przepisu odnośnie do Grenlandii, o ile jest to konieczne ze względu na miejscowe warunki.
4. Postanowienie sędziego może natychmiast być przez osobę zainteresowaną zaskarżone do sądu wyższej instancji.
5. Nikt nie może być poddany tymczasowemu zatrzymaniu za czyn, który podlega zaledwie karze grzywny bądź aresztu.
6. Na wniosek pozbawionego wolności lub innej osoby działającej w jego imieniu kwestia legalności pozbawienia wolności w trybie pozasądowym w sferze nie objętej postępowaniem karnym winna zostać przedłożona do rozstrzygnięcia sądom powszechnym bądź innemu organowi władzy sądowniczej, chyba że decyzja o pozbawieniu wolności ma podstawę prawną w ustawodawstwie dotyczącym cudzoziemców. Szczegółowe przepisy w tej sprawie określa ustawa.
7. Nadzorowanie osób wymienionych w ust. 6 podlega organowi nadzorcemu wybranemu przez folketing, z którym osoby wymienione mają możliwość kontaktowania się.

§71

1. Duński Parlament uchwala ustawy, które ustalają, co w Danii jest karalne. Konstytucja jednak zaznacza, że pewnego rodzaju zachowania nie mogą być karalne. Nie można kogoś zatrzymać, uwięzić albo w inny sposób pozbawić wolności z powodu przekonań politycznych, wiary bądź pochodzenia. Prawo to obowiązuje tylko duńskich obywateli. Ogólnie §71 obowiązuje każdego, kto przebywa w Danii, ale punkt 1. podkreśla, że obejmuje on tylko Duńczyków. Punkt 1., 2., 6. i 7. wprowadzono w związku z nowelizacją Duńskiej Konstytucji w 1953 r. Nowelizacja ta była przeprowadzona ze względu na wydarzenia podczas niemieckiej okupacji Danii (1940-1945) z okresu II Wojny Światowej. Duńska policja aresztowała wtedy duńskich komunistów oraz komunistycznych członków Parlamentu. Niemcy prześladowali także Żydów mieszkających w Danii, a wielu z nich musiało uciec do Szwecji.
 2. Policja nie może zatrzymywać ludzi bez konkretnego powodu. Podstawą zatrzymania jest podejrzenie popełnienia czynu niezgodnego z prawem. Kodeks Postępowania podaje, w jakich okolicznościach można zatrzymać osobę. Istnieje także ustawa o innych rodzajach pozbawienia wolności, na przykład przez przymusowe leczenie w szpitalu psychiatrycznym.
 3. Zatrzymanego należy postawić przed sądem w ciągu 24 godzin od jego zatrzymania. Nazwano to przesłuchaniem konstytucyjnym. Sąd może odłożyć decyzję o aresztowaniu na trzy dni. Nazwano to podtrzymaniem zatrzymania. Powodem podtrzymania aresztowania jest zwykle fakt, że policja potrzebuje więcej czasu na zgromadzenie dowodów popierających stawiany zarzut. Sąd nie może podtrzymać zatrzymania, jeżeli jest oczywiste, że nie ma do tego podstaw.
- Policja może podczas przesłuchania konstytucyjnego wnioskować o przedłużenie zatrzymania, ale musi to dobrze uzasadnić. Przyczyną dalszego zatrzymania może być dobro śledztwa, które może być utrudnione,

w przypadku gdyby podejrzany swobodnie mógł komunikować się ze świadkami bądź miałby okazję zniszczyć dowody.

Jeżeli sąd zgodzi się z policją, może wtedy nakazać aresztowanie zatrzymanego na określony czas. Nazwano to tymczasowym aresztowaniem. Sąd musi uzasadnić decyzję o tymczasowym aresztowaniu.

Odnosnie Grenlandii Konstytucja pozwala na odstępstwa od tego punktu Konstytucji. Żeby odstąpić od tego punktu trzeba uchwalić ustawę.

4. Sąd wydaje postanowienie o zastosowaniu wobec podejrzanego tymczasowego aresztu. Jeżeli zatrzymany nie zgadza się z postanowieniem sądu rejonowego może się odwołać do sądu okręgowego. Należy stosować się do decyzji sądu okręgowego, ale może upłynąć trochę czasu, zanim sąd rozpatrzy sprawę, a tymczasem trzeba czekać w areszcie.

5. Tymczasowe aresztowanie stosuje się tylko w przypadku, gdy sąd uzna, że chodzi o przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności. W przypadku, gdy komuś grozi zaledwie kara grzywny, nie ma możliwości zastosowania tymczasowego aresztu.

6. Uwięzienie oznacza pozbawienie wolności, lecz nie tylko przez uwięzienie można zostać pozbawionym swojej wolności.

Jeżeli ktoś z powodu poważnej choroby naraża własne życie lub innych, można stosować przymusowe leczenie w szpitalu psychiatrycznym. Przymusowe leczenie nie jest karą i nie wiąże się z Kodeksem Karnym.

Pozbawienie wolności poprzez przymusowe leczenie dokonuje się na podstawie decyzji administracyjnej, ale można odwołać się do sądu. Nie jest konieczne, aby pacjent sam odwoływał się do sądu, może to także zrobić członek rodziny bądź przyjaciel działający w imieniu pacjenta.

Punkt 6 nie obejmuje pozbawienia wolności

§72

Mieszkanie jest nienaruszalne. Rewizja mieszkania, zajęcie i kontrola listów i innych papierów oraz naruszenie tajemnicy pocztowej, telegraficznej i telefonicznej mogą mieć miejsce wyłącznie na podstawie postanowienia sądu, chyba że ustawa przewiduje szczególne wyjątki.

§73

1. Prawo własności jest nienaruszalne. Nikt nie może zostać zobowiązany do cedowania swojej własności, chyba że wymaga tego interes publiczny. Może to nastąpić tylko na podstawie ustawy oraz za pełnym odszkodowaniem.
2. Jedna trzecia członków folketingu może,

na podstawie prawa cudzoziemców. Według ustawy o cudzoziemcach można pozbawić cudzoziemca wolności podczas postępowania w sprawie wydalenia go z kraju. Ustawa o cudzoziemcach zapewnia, że cudzoziemiec pozbawiony wolności może się odwołać do sądu.

7. Duński Parlament powołuje organ nadzorczy, który stale monitoruje traktowanie ludzi pozbawionych wolności na podstawie punktu 6. Organ nadzorczy składa się z dziewięciu osób, które wybierane są przez Parlament na początku każdej sesji Parlamentu. Jeżeli ktoś jest niezadowolony z traktowania podczas przymusowego leczenia może skarżyć się do tego organu bądź do Rzecznika Praw Obywatelskich.

§72

Każdy ma prawo do ochrony prywatności. Wyznaczono granice ingerencji w życie prywatne ze strony władz publicznych. Przede wszystkim chroni się mieszkania, tak samo jak lokale i budynki niepubliczne. Oznacza to, że policja nie może przeszukać prywatnego domu ani nawet do niego wejść bez nakazu sądu. To samo dotyczy otwierania listów bądź podsłuchiwanie rozmów telefonicznych. Istnieją jednak wyjątki, na przykład w momencie, kiedy nie ma czasu na uzyskanie nakazu sądu. W przypadku przestępcy, który się ukrywa, policja ma prawo uzyskać dostęp do lokalu siłą, jeżeli uzna, że poszukiwany może uciec. Potem jednak musi uzyskać zatwierdzenie sądu.

Istnieją także przypadki, kiedy inne władze publiczne niż policja mogą przeszukać dom. Na przykład urząd skarbowy może bez pozwolenia sądu prawnie przebadąć rachunkowość każdego obywatela.

§73

1. Paragraf ten chroni własność. Ochrona obejmuje wszystkich właścicieli, zarówno Duńczyków, jak i cudzoziemców, spółki i osoby prywatne. Pojęcie „własność” interpretujemy w szerokim rozumieniu tego słowa. Konstytucja chroni wszelkie uprawnienia stanowiące podstawę życia

po uchwaleniu projektu ustawy dotyczącej wyłączenia, w ciągu trzech dni powszednich od ostatecznego uchwalenia zażądać, aby projekt został przekazany do królewskiego zatwierdzenia dopiero po przeprowadzeniu nowych wyborów do folketingu oraz po ponownym uchwaleniu tego projektu przez nowo wybrany folketing.

3. Każda kwestia dotycząca legalności decyzji wyłączeniowej i wysokości odszkodowania może zostać zaskarżona do sądu. Ustawa może przenieść właściwość w sprawie sprawdzenia wysokości odszkodowania do sądów ustanowionych w tym celu.

§74

Należy ustawowo uchylić wszelkie ograniczenia wolnego i równego dostępu do zawodów, o ile nie są one uzasadnione interesem wspólnym.

społecznego. Przykładowo to §73 chroni nabyte prawo do wynagrodzenia oraz renty kapitałowej, czyli funduszy zgromadzonych w celu zabezpieczenia na starość. Jest się także właścicielem rzeczy kupionych na własność, na przykład domu albo działki.

Zdarza się, że Państwo bądź gmina potrzebują prywatnej własności, na przykład w celu budowy drogi publicznej. Projekt budowy nie ulega zawieszeniu tylko dlatego, że właściciel gruntu nie chce go sprzedać. W takiej sytuacji, to Państwo bądź gmina mogą wyłączać sobie cudzą własność, ale w zamian muszą zapłacić odszkodowanie. Nazwano to także ekspropriacją. Nie można dokonać ekspropriacji w każdej sytuacji, lecz tylko wtedy, gdy projekt ma na celu dobro społeczne. W celu ekspropriacji Parlament musi uchwalić ustawę, a poszkodowanemu trzeba zapłacić pełne odszkodowanie za straty finansowe.

2. Przeprowadzenie ustawy o ekspropriacji może być trudne. 1/3 członków Parlamentu może domagać się odroczenia ustawy o ekspropriacji do następnej kadencji Duńskiego Parlamentu, czyli Parlament musi ponownie głosować nad ustawą po przeprowadzeniu nowych wyborów. Jeżeli mniejszość w Parlamencie domaga się odroczenia ustawy musi przedstawić swoje żądania w ciągu trzech dni od jej uchwalenia.

3. Nie zawsze można jednoznacznie stwierdzić, ile wynosi „pełne odszkodowanie”. Dlatego punkt 3. ustala, że można wnieść sprawę o wysokość odszkodowania do sądu. Sąd może rozstrzygnąć zarówno w kwestii legalności ekspropriacji, jak i wysokości odszkodowania. Parlament może także powołać sądy okolicznościowe do ustalenia wysokości odszkodowania, ale to się jeszcze nie zdarzyło.

§74

Postanowienie to pochodzi z 1849 r., kiedy to uchwalono pierwszą Konstytucję. W tym czasie cechy i samorządy zawodowe same decydowały o ilości konkurencji. Na przykład cech piekarzy decydował o tym, ilu ma być

§75

1. W interesie wspólnym należy dążyć do tworzenia możliwości, żeby każdy zdolny do pracy obywatel mógł pracować w warunkach zabezpieczających jego byt.
2. Ten, kto sam nie może żywić siebie samego i bliskich, o ile ktoś inny nie ponosi odpowiedzialności za jego utrzymanie, jest uprawniony do pomocy społecznej, jednak pod warunkiem podporządkowania się obowiązkom wynikającym z ustawy.

piekarzy. W taki sposób udawało im się kontrolować poziom cen za ich usługi. Wielu ludzi było niezadowolonych z władzy samorządów i cechów. W odpowiedzi na niezadowolenie społeczeństwa Konstytucja wprowadziła wolność gospodarczą.

Dzisiaj wciąż obowiązują ograniczenia w wykonywaniu zawodu. Ograniczenia te przeprowadzane są przez Duński Parlament i gminy, a nie przez samorządy zawodowe.

Mocne ograniczenia obowiązują na przykład w obrębie przewozu osób taksówkami i autobusami. Wymaga to zezwolenia od gminy, która udziela zezwolenia tylko w ograniczonym zakresie.

§75

1. Konstytucja ustala, że każdy zdolny do pracy obywatel powinien pracować na godziwych warunkach – jeżeli to możliwe. Zatem bezrobotny nie może domagać się pracy powołując się na Konstytucję. Punkt 1. sam w sobie nie daje obywatelom żadnych uprawnień, czyli nie działa bezpośrednio. Można go porównywać do deklaracji celu, wskazując Parlamentowi, w jakim kierunku ma zmierzać jego praca.

2. Punkt 2 ma większe praktyczne znaczenie niż punkt 1. Ustala, że osoba, która nie ma środków utrzymania ma prawo do pomocy z kasy publicznej. Trzeba najpierw korzystać z własnych możliwości, zanim gmina zacznie pomagać. Gmina może zatem sprawdzić czy potrzebujący pomocy starał się o pracę, czy korzystał z własnych oszczędności. Czasami ktoś inny ma obowiązek alimentacyjny. Małżonkowie mają wzajemny obowiązek alimentacyjny. To samo dotyczy związku dwóch osób tej samej płci, którzy zarejestrowali swój związek oraz rodziców wobec dzieci, które jeszcze nie ukończyły 18 lat.

Zdarza się, że ktoś nie wywiązuje się ze swoich obowiązków alimentacyjnych. Na przykład rozwiedziona osoba, która nie płaci alimentów na dziecko. Prawo socjalne Danii ustala, że w takim przypadku płaci gmina.

Para żyjąca w nieformalnym związku nie ma

§76

Wszystkie dzieci w wieku objętym obowiązkiem pobierania nauki mają prawo do bezpłatnej nauki w szkole powszechnej²². Rodzice lub opiekunowie, którzy sami zapewniają dzieciom nauczanie na poziomie odpowiadającym temu, czego się zwykle wymaga w szkole powszechnej, nie mają obowiązku poddawania dzieci nauce w szkole powszechnej.

§77

Każdy może opublikować swoje poglądy drukiem, na piśmie bądź w mowie, odpowiada jednak za to przed sądami. Cenzura prewencyjna i inne środki zapobiegawcze nie mogą nigdy zostać wprowadzone ponownie.

wzajemnego obowiązku alimentacyjnego. Dzieci nie mają obowiązku alimentacyjnego wobec rodziców i rodzice nie mają obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci, które ukończyły 18 lat.

Konstytucja nie ustala dokładnie, kto ma prawo do pomocy społecznej, lecz według różnych ustaw otrzymuje ją każdy, kto przebywa legalnie w kraju. Konstytucja nie ustala duńskiego obywatelstwa jako warunku otrzymania pomocy. Obywatele, którzy ukończyli 18 lat mogą domagać się wsparcia z pomocy społecznej, podobnie jak cudzoziemcy.

Studenci nie są do dyspozycji na rynku pracy, dlatego też zwykle nie mogą domagać się wsparcia z pomocy społecznej.

§76

Każde dziecko ma prawo do bezpłatnej nauki w szkole publicznej i każde dziecko ma obowiązek pobierania tej nauki. Z Ustawy o Szkole Publicznej wynika, że obowiązek szkolny trwa w Danii 9 lat. Z Konstytucji natomiast wynika, że nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Rodzice nie muszą wysyłać swoich dzieci do szkoły publicznej. Dzieci mogą pobierać naukę w domu bądź w szkole prywatnej, lecz poziom nauki musi odpowiadać poziomowi szkoły powszechnej. Dużo osób z powodów pedagogicznych bądź religijnych wybiera inną możliwość niż szkoła publiczna. W takim przypadku trzeba płacić za naukę, bo Konstytucja gwarantuje tylko bezpłatną naukę w szkołach publicznych. Obecnie to prawo jednak ustala, że prywatne szkoły otrzymują wsparcie finansowe z budżetu gminy.

§77

Każdy obywatel może wyrazić swoją opinię pisemnie, ustnie albo w inny sposób. Mimo że prawo nie ogranicza zakresu wypowiedzi, należy jednak brać za nie odpowiedzialność.

Jeżeli ktoś publicznie w sposób niekulturalny obrazi inną osobę, można przeciw niemu wszcząć przed sądem sprawę o

²² Dostłownie: szkole ludowej.

znieważenie. W przypadku ustnej bądź pisemnej wypowiedzi, która może zagrażać bezpieczeństwu Danii prokurator może domagać się kary pozbawienia wolności.

Redaktor jest odpowiedzialny za umieszczone wypowiedzi w gazetach. Dlatego właśnie imię i nazwisko redaktora odpowiedzialnego oraz miejsce druku zawsze musi być podane na łamach gazety.

Pomimo że Konstytucja gwarantuje wszystkim wolność wyrażania poglądów, można ją w niektórych sytuacjach ograniczyć, np. wobec ludzi pozbawionych wolności, jeżeli jest to potrzebne dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w więzieniach.

W celu zapewnienia porządku oraz dyscypliny wojsko może ograniczyć żołnierzom wolność wyrażania poglądów.

Wolność wyrażania poglądów obejmuje w zasadzie także tych, którzy pracują w jednostkach należących do Państwa lub gmin. Niektórzy z nich mają jednak obowiązek zachowania tajemnicy odnośnie funkcjonowania placówki.

Konstytucja od 1849 r. chroni przed cenzurą prewencyjną. Przedtem książki i czasopisma badała królewska służba cywilna. Skreślała wszystko, co jej się nie podobało, zanim książkę dopuszczono do druku. Zakaz cenzury oznacza, że policja nie może rozpocząć żadnych działań, zanim książka czy czasopismo nie ukaże się.

Pomimo że władza nie może domagać się uprzedniego przeczytania manuskryptu, to zgodnie z Konstytucją może zabronić ich wydania. Sąd może wydać zarządzenie o powstrzymaniu publikacji, jeżeli jest przekonany, że manuskrypt jest nielegalny i że może wyrządzić dużą szkodę. Tak się na przykład stało w latach 80tych, kiedy MASONERII udało się zabronić tego, by Telewizja Publiczna Danii pokazała reportaż dotyczący ich organizacji. Reportaż miał wyjawiać tajemnice obrzędów inicjacyjnych. Sąd Najwyższy przyznał MASONERII rację i stwierdził, że obrzędy inicjacyjne należały do

sfery prywatności, a jako takie chronione są przed rozpowszechnieniem. Reportaż nigdy nie został pokazany.

W kolejnej sprawie także z lat 80-tych sąd podjął inną decyzję. Wówczas dyskutowano nad nadmiernym podawaniem antybiotyków zwierzętom hodowlanym. Artysta wykonujący plakaty Mikael Witte wmieszał się w dyskusję, wykonując plakat zawierający tekst: „Duńskie świny to zdrowie, pękają od antybiotyków”. Plakat zawierał także rysunek szczęśliwej świni, satyrycznie naśladujący materiał reklamowy Duńskiej Rzeźni Kooperacyjnej. Kooperacja złościła się i próbowała zabronić publikacji plakatu. Sąd Najwyższy ustalił, że plakat był zgodny z prawem. Podał, że plakat był częścią publicznej debaty i jako taki zawierał istotną dla ogółu treść.

§78

1. Obywatele mają prawo, bez uprzedniego zezwolenia, tworzyć stowarzyszenia w dowolnym, dozwolonym celu.
2. Stowarzyszenia działające bądź starające się osiągnąć swoje cele poprzez przemoc, inicjowanie przemocy lub podobne, karalne wywieranie wpływu na inaczej myślących, zostaną rozwiązane orzeczeniem sądowym.
3. Żadne stowarzyszenie nie może zostać rozwiązane decyzją rządu. Można jednak czasowo zakazać działalności stowarzyszenia, lecz należy w takim razie natychmiast wszcząć postępowanie przed sądem w celu jego rozwiązania.
4. Sprawy dotyczące rozwiązania stowarzyszeń politycznych mogą być wniesione przed najwyższy sąd królestwa bez specjalnego pozwolenia.
5. Ustawa określi szczegółowe skutki prawne rozwiązania stowarzyszenia.

§78

§78 Konstytucji zapewnia wolność zrzeszania się. Różne rodzaje zrzeszeń odgrywają istotną rolę w Danii, a wolność zrzeszania się uznano za podstawowe prawo obywateli. §78 jest gwarancją braku ingerencji ze strony polityków, natomiast ingerować mogą osoby prywatne. Konstytucja nie zapewnia obywatelowi prawa do nie zrzeszania się.

1. Obywatele mogą zakładać związki oraz stowarzyszenia bez uprzedniej zgody, związki te nie mogą mieć na celu popełniania przestępstw.
2. Stowarzyszenie należy rozwiązać, jeżeli stosuje przemoc bądź inne nielegalne działania w dążeniu do celu. Sąd orzeka o rozwiązaniu. Minister Sprawiedliwości jest odpowiedzialny za wniesienie sprawy do sądu. Punkt 2. został wprowadzony do Konstytucji w 1953 r. – 8 lat po niemieckiej okupacji Danii. Podczas okupacji tworzone stowarzyszenia oraz korpusy paramilitarne mające na celu stosowanie terroru wobec ludności cywilnej. Jednym z takich korpusów był na przykład Korpus Hipo.
3. Rząd bądź inna władza państwowa nie ma uprawnień do rozwiązywania stowarzyszeń. Wyjątkowo istnieje jednak

§79

Obywatele jeśli są nieuzbrojeni mają prawo gromadzić się bez uprzedniego pozwolenia. Policja ma prawo być obecna przy publicznych zgromadzeniach. Zgromadzeń pod gołym niebem można zakazać, kiedy zachodzi obawa, że mogą one spowodować zagrożenia dla spokoju publicznego.

taka możliwość, by Rząd tymczasowo zabronił działalności stowarzyszenia, lecz trzeba natychmiast wnieść sprawę do sądu. Jeżeli sąd nie zgodzi się z Rządem, to unieważni decyzję Rządu. Decyzja sądu jest ostateczna.

4. Sprawa sądowa dotycząca rozwiązania stowarzyszenia może być rozpatrzona w Sądzie Najwyższym, po uprzednim rozpatrzeniu w sądzie rejonowym oraz okręgowym. Postępowanie sądowe jest zwykle dwuinstancyjne, lecz w tym przypadku pozwolono na postępowanie trzyinstancyjne bez wymaganego pozwolenia szczególnej komisji. Komisja, która normalnie musi wyrazić zgodę na postępowanie trzyinstancyjne nazywa się Komisją do Dopuszczenia Nadzwyczajnych Środków Zaskarżenia.

5. Skutki rozwiązania stowarzyszenia muszą wynikać z prawa. Parlament nie uchwalił szczególnej ustawy w tej sprawie. Obowiązuje ogólne prawo stowarzyszeń oraz kodeks karny.

§79

§79 jest powiązany blisko z §77 i §78. Te trzy paragrafy mówią o klasycznych wolnościach obywatela, mianowicie o prawie wyrażania swoich poglądów, wolności zrzeszania się oraz prawie do gromadzenia się. Wszyscy przebywający w Danii mają prawo gromadzenia się lub brania udziału w demonstracji. Zakaz noszenia broni jest jedynym warunkiem.

Policja ma prawo monitorować publiczne zgromadzenia. Może ona zabronić zgromadzenia pod gołym niebem, ale tylko jeżeli mogłoby to zakłócić porządek publiczny. Zakłóceniem porządku jest na przykład sprzeczka między demonstrantami a innymi grupami. W przypadku gdy zgromadzenie może zakłócić ruch drogowy w stopniu znacznym lub spowodować znaczne niedogodności, policja może zażądać przeniesienia zgromadzenia w inne miejsce. Nie trzeba ubiegać się uprzednio o pozwolenie na zgromadzenie.

W przypadku demonstracji pod gołym

§80

W przypadku zbiegowiska publicznego uzbrojone służby mogą, jeśli nie zostały zaatakowane, wkroczyć do akcji jedynie po trzykrotnym, daremnym wezwaniu tłumu w imieniu króla i prawa do rozejścia się.

§81

Każdy mężczyzna zdolny do posługiwania się bronią zobowiązany jest osobiście²³ uczestniczyć w obronie ojczyzny zgodnie ze szczegółowymi przepisami określonymi przez ustawę.

niebem należy uprzednio powiadomić policję. Powiadomienie zawiera godzinę spotkania, miejsce spotkania oraz planowaną trasę. Brak powiadomienia policji najpóźniej na 24 godziny przed rozpoczęciem demonstracji może skutkować karą grzywny, lecz demonstracja nie staje się z tego powodu nielegalna. Przepisy porządkowe zawierają postanowienia dotyczące demonstracji.

§80

Zbiegowisko nie równa się zgromadzeniu. Może się zdarzyć, że zgromadzenie przemieni się w zbiegowisko, jeżeli powstanie chaos i tumult z powodu braku kierownictwa oraz właściwego nadzoru. Policja ma prawo interweniować w przypadku zbiegowiska, lecz musi najpierw ostrzec tłum trzy razy. W tej sytuacji Konstytucja nawet ustala brzmienie ostrzeżenia, policja musi „w imieniu Króla i Prawa” zażądać, aby ludzie się rozeszli. Przestrzeganie formalności jest tu bardzo ważne, a policja może użyć siły dopiero po trzykrotnym powtórzeniu żądania.

Po zamieszkach związanych z referendum w 1993 r. Sąd Okręgowy uniewinnił kilku demonstrantów z oskarżenia o nie stosowaniu się do rozkazów policji. Sąd uzasadnił swoje orzeczenie tym, że policja nie użyła właściwej, zgodnej z Konstytucją formuły.

§81

Zdrowy mężczyzna ma obowiązek służyć w wojsku. Nazwano to obowiązkiem służby wojskowej.

Obywatele Danii według Konstytucji podlegają obowiązkowi służby wojskowej, ale Duński Parlament decyduje, jak to ma funkcjonować w praktyce. Parlament ustalił, że można zwolnić od obowiązku służby wojskowej na przykład osobę, która uważa noszenie broni za niezgodne ze swoim światopoglądem. Zamiast służby wojskowej osoba taka musi odbyć służbę cywilną, na przykład w gminnym ośrodku opieki. Poborowi wybierani są na podstawie

²³ Dostłownie: swoją osobą.

§82

Ustawa reguluje uprawnienia gmin do samodzielnego kierowania własnymi sprawami pod nadzorem państwa.

§83

Każdy wymieniony w ustawodawstwie przywilej związany ze szlachectwem, tytułem lub pozycją społeczną został zniesiony.

§84

W przyszłości nie może być ustanowione żadne lenno, majorat, lub fideikomis,

jednolitych kryteriów, takich jak wiek, stan zdrowia, wykształcenie.

Pomimo zapisu w Konstytucji, że „każdy mężczyzna” ma służyć, to Parlament może wprowadzić obowiązek służby wojskowej dla kobiet. To się jednak jeszcze nie zdarzyło.

§82

Danią rządzą nie tylko centralne urzędy. Bardzo często decyzje podejmowane są bliżej obywateli, tj. tam gdzie oni mieszkają. Dania jest podzielona na 98 gmin i 5 regionów.

Obywatele mają kontakt z władzami, zwykle z gminą. Gmina zajmuje się sprawami socjalnymi, zatrudnieniem, usługami dla firm oraz transportem publicznym.

Regiony zajmują się szpitalami, rozwojem regionalnym oraz specjalistycznymi instytucjami społecznymi.

Konstytucja zapewnia istnienie władzy samorządowej, lecz władza państwowa kontroluje działanie gmin i regionów.

§83

Dawno temu podział na różne klasy społeczne był bardziej wyraźny niż dzisiaj, a niektóre osoby rodziły się z przywilejami. Ludzie od urodzenia należeli do określonej grupy społecznej, a niektórzy rodzili się z tytułem bądź na określonym stanowisku.

Przynależność do stanu szlacheckiego dawała wiele korzyści. Tytuły takie jak hrabia lub baron niosły ze sobą przywileje wyróżniające ich od zwykłych obywateli. Na przykład płacili oni niższe podatki. Przywileje te zostały zniesione wraz z pierwszą Konstytucją z 1849 r., lecz już wtedy niewiele zostało z dawnych przywilejów.

§83 Konstytucji zniósł wszelkie przywileje raz na zawsze, chociaż w dalszym ciągu istnieje szlachta. Tytuły szlacheckie mają jednak dziś znikome znaczenie.

§84

Kiedyś można było zagwarantować, że duży majątek pozostanie niepodzieloną

rodzinnego bądź innego rodzaju.

§85

W odniesieniu do sił obronnych postanowienia § § 71, 78 i 79 mają tylko zastosowanie w zakresie wynikającym z przepisów ustaw o siłach zbrojnych.

Rozdział IX

§86

Wiek uprawniający do głosowania do rad miejskich i rad parafialnych²⁴ jest taki sam,

własnością rodziny, w taki sposób, że np. najstarszy syn dziedziczył cały majątek (na przykład folwark), nie dzieląc się z rodzeństwem. Zasadę tę zniosła Konstytucja.

Przedtem Król wynagradzał swoich ludzi folwarkami i ziemią. Nazwano to lennem. Z powodu korzyści finansowych dla rodzin władających taką ziemią założono dużo lenn. Mogły one co roku otrzymać dużo zysków z folwarcznych lenn, a płaciły mało podatków. Duża ilość lenn oznaczała, że znaczna część duńskich folwarków należała do określonych hrabstw. Tylko nieliczne rodziny korzystały z tych przywilejów. Także majoraty oraz fideikomisy były związane z określonymi rodzinami. Słowo „fideikomis” pochodzi z łaciny i znaczy „powierzony majątek”. Folwarki i inne własności były majątkiem niepodzielnym. Dziedziczył je członek rodziny i nie mógł on sprzedać odziedziczonego majątku.

Od 1849 r. nie można było zakładać nowych niepodzielnych majątków, a od 1919 r. zaczęto znosić pozostałe lenna i fideikomisy. Właściciele otrzymali od Państwa odszkodowanie w zamian za cesję części ich majątków.

§85

Prawa i wolności żołnierzy są ograniczone. Nie mają takiego samego prawa zrzeszania bądź gromadzenia się jak inni obywatele, przykładowo potrzebują pozwolenia, żeby zwołać zebranie na terenie koszar. Żołnierze podlegają specjalnemu dla armii kodeksowi karnemu oraz kodeksowi postępowania karnego. Na przykład można zatrzymać żołnierza na 72 godziny bez oddania go do dyspozycji sądu.

Rozdział 9.

Dotyczy Grenlandii, Wysp Owczych oraz Islandii.

§86

W Danii odbywają się wybory m.in. do Duńskiego Parlamentu, rad gmin oraz rad

²⁴ Dawna jednostka samorządowa.

jak ten, który w danym czasie obowiązuje w wyborach do folketingu. Odnośnie do Grenlandii i Wysp Owczych wiek uprawniający do głosowania do rad miejskich i rad parafialnych określa ustawa bądź ustala się go na podstawie ustawy.

§87

Obywatele Islandzcy, którzy na mocy ustawy o rozwiązaniu ustawy o związku duńsko-islandzkim i innych, korzystają z praw na równi z obywatelami duńskimi, zachowują uprawnienia na mocy ustawy zasadniczej związane z posiadaniem duńskiego obywatelstwa.

Rozdział X

§88

W przypadku, kiedy folketing uchwala projekt nowego przepisu ustawy zasadniczej, a rząd zamierza przyspieszyć sprawę, zarządza się nowe wybory do folketingu. Jeżeli projekt jest przez nowo wybrany folketing uchwalony w niezmienionym brzmieniu, zostanie w terminie pół roku od ostatecznego uchwalenia przedłożony wyborcom do przyjęcia bądź odrzucenia w referendum bezpośrednim. Szczegółowe przepisy odnośnie do tego głosowania określi ustawa. Gdy większość uczestniczących w referendum poparła uchwalenie projektu przez folketing, i jest to przynajmniej 40 procent wszystkich uprawnionych do głosowania, oraz jeśli zatwierdzi go król, projekt staje się ustawą zasadniczą.

parafialnych. We wszystkich wyborach obowiązuje jednolity wiek uprawniający do głosowania, tj. od 18 roku życia. Na Wyspach Owczych i w Grenlandii może zostać ustalony inny wiek uprawniający do udziału w wyborach samorządowych, lecz nie korzysta się obecnie z tego uprawnienia. Do 1953 r. Grenlandia miała niższy wiek uprawniający do udziału w wyborach samorządowych niż do Duńskiego Parlamentu.

§87

Islandia uzyskała niepodległość od Danii w 1918 r., kiedy uchwalono Ustawę o Unii Duńsko-Islandzkiej. Islandczycy w Danii mieli wtedy takie same uprawnienia jak Duńczycy, posiadali oni prawo do udziału w wyborach. Unia trwała do 1944 r., do momentu kiedy Islandia ją wypowiedziała. W zamian powstały nowe regulacje odnośnie Islandczyków mieszkających w Danii, a regulacje te zostały wpisane do Konstytucji w 1953 r.

Rozdział 10.

W sprawie zmiany Konstytucji.

§88

§88 opisuje sposób zmiany Konstytucji. Ze wszystkich ustaw najtrudniej jest zmienić Konstytucję, bo trzeba przestrzegać rozległej procedury. Najpierw Duński Parlament musi uchwalić zmiany w Konstytucji. Potem trzeba poczekać do nowych wyborów. Jeżeli Rząd chce przyspieszyć sprawę może rozpisać nowe wybory natychmiast po uchwaleniu zmian w Konstytucji.

Po nowych wyborach Parlament musi znów uchwalić zmiany w niezmienionym brzmieniu.

Wreszcie trzeba rozpisać referendum w sprawie zmiany Konstytucji. Uzyskanie większości wystarczającej w referendum może okazać się trudne, bo żeby uchwalić zmianę trzeba przynajmniej 40% głosów wszystkich uprawnionych do głosowania (oraz oczywiście więcej niż 50% tych, którzy brali udział w głosowaniu). Oznacza to, że głosy tych, którzy nie biorą udziału w

Rozdział XI

§89

Niniejsza ustawa zasadnicza wchodzi w życie natychmiast. Ostatni rigsdag²⁵ wybrany na mocy Ustawy Zasadniczej Królestwa Danii z 5 czerwca 1915 r. ze zmianami z 10 września 1920 r. obraduje jednak do chwili przeprowadzenia nowych wyborów zgodnie z postanowieniami rozdziału IV. Do chwili przeprowadzenia nowych wyborów pozostają w mocy przepisy Ustawy Zasadniczej Królestwa Danii z 5 czerwca 1915 r. ze zmianami z 10 września 1920 r. odnośnie do rigsdagu.

5 czerwca 1953 r.

głosowaniu też się liczą.

Referendum musi się odbyć najpóźniej pół roku po drugim uchwaleniu w Parlamencie.

Rozdział 11.

Kiedy Konstytucja wchodzi w życie.

§89

Duńska Konstytucja zaczęła obowiązywać 5 czerwca 1953 r. W tym dniu została opublikowana w Duńskim Dzienniku Ustaw. Poprzedni Parlament, składający się z Izby Wyższej i Izby Niższej urzędował jeszcze kilka miesięcy. 22 września odbyły się wybory do nowego jednoizbowego Parlamentu składającego się z 179 członków.

²⁵ Nazwa dwuizbowego parlamentu pod rządami poprzedniej ustawy zasadniczej.